ჩანგი

№ 16

ოთხშაბათი,

22 ივლისი

1909 წ.

გახეთი ღირს: ქალაქ გარეთ: წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მ., სამი თვით 2 მან. 50 კ. ერთი თვით—90 კ. თფილისში: წლით 7 მან., 6 თვით—4 მან., 3 თვით—2 მან. 20 კ., ერთი თვით—80 კ. გამოწერა შეიძლება თვის პირველ რიცხვიდან. განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე ღირს 15 კ., უკანასკნელზე—10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ საღამოს 5 ს-მდე 3 მან., ხუთი საათის შემდეგ—მეტი. ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება რედაქციის კანტორაში ყოველდღე, დილის 9 ს. საღამოს 2 საათამდე და საღამოს 5—6 საათამდე. კვირა-უქმეებში დილის 11—12 საათამდე. ხელმოწერილი წერილები არ დაიბეჭდება. **დაუბეჭდავ მცირე წერილებს რედაქცია არ ინახავს** და **მათ შესახებ არავითარ მიწერ-მოწერას და მოლაპარაკებას არ კისრულობს.** ერთი თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პრინციპიალური წერილებზე ყურადღება შესახებ საჭიროა წინდაწინ მოლაპარაკება. წერილობით პასუხისათვის საჭიროა საფოსტო მარკები. წერილები სუფთათ უნდა იქნეს დაწერილი ცალ გვერდზე და ავტორის სრული ვინაობით. რედაქცია საჭიროთ დაინახავს, წერილს შეასწორ-შეამოკლებს. ადრესის გამოსაცვლელათ საჭიროა ორი აბაზი. **ფულის გამოსაგზავნი ადრესი:** Тифлисъ, типографія „Сорапань“, **Калистрату Константиновичу Цуладзе.**

რედაქციის ადრესი: რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი

ჩანგი

გამოდის ყოველ-დღე, გარდა კვირა-უქმის მეორე დღეებისა

გაზეთი ღირს:

როგორც თფილისში ისე თფილისს გარეთ ერთი წლით **7** მან., ნახევარი წლით **4** მან.

ქალაქ გარეთ	თფილისში
3 თვით—2 მან. 50 კაპ.	3 თვით—2 მან. 20 კაპ.
1 „ — — 90 „	1 „ — — 80 „

გაზეთის გამოწერა შეიძლება **მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან**

ცალკე ნომერი ყველგან—**ერთი შაური**

რედაქციის ადრესი:

რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ფულის გამოსაგზავნი ადრესი:

Тифлисъ, тип. „Сорапань“, **Калистрату Конст. Цуладзе.**

პოლიტიკური ეკონომია

ა ბოგდანოვი -ზე

(**მოკლე კურსი ეკონომიურ მეცნიერებისა**).

ხელის მოწერა მიიღება მხოლოდ 1-ლ აგვისტომდე. წიგნი დაიბეჭდება იმდენი, რამდენიც ხელის მომწერი იქნება და ამიტომ გასაყიდათ არ

გამოვა.

ერთხელ კიდევ მოვაგონებთ მათ, ვისაც ხელნაწერი წიგნის შეძენა სურს დანიშნულ დრომდე მოაწერონ ხელი. **ვ. გადილია.** 5—2

გაიხსნა ახალი

თფილისის

კერძო სამკურნალო

ღია ყოველდღე მოსიარულე ავათმყოფთათვის. ვაგზლის ქ., № 8; ს. ენფიანჯიანცისა (ტელეფონი 695).

ექ. ე. გ. ფედოროვი: ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 11—12 საათამდე შინაგანი და ბავშვებისა.

ექ. ვ. ლამბაშიძე: ყოველ დღე, კვირა დღის გარდა 12—1 ს. შინაგ. და ბავშვ. ავათმყ. შეაჩერა მიღება 1-ლ სექტემბრამდე.

ექ. ბ. ა. პოპოვი: ყოველ დღე ხუთშაბათს გარდა კვირსა 12—1 ს.; ყმელის, ცხვირის და ყურის ავათმყ.

ექ. ბ. მ. მაკაროვი: შეაჩერა მიღება 1 სექტემბრამდე.

ექ. ა. ნ. დიახამიძე: ყოველ დღე $11^1/_2$—$12^1/_2$ ს.; სიფილ., ვენ. და კანის ავათმყ.

ექ. ნ. მ. მელიქიშვილი: ყოველ დღე; 1—2 გ.; დედათა და ქირურგ. ავათმყ.

ექ. ი. გომბარელი: ყოველ დღე, 2—3 ს.; შინაგან და ბავშვ. ავათმყ.

ექ. ვ. ხ. მუხსელიშვილი: ყოველ დღე, კვირა დღ. გარდა 2—$2^1/_1$ ს.; თვალის ავათმყ.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური **გამოკვლევანი**, აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძათ გასინჯვა.

ფასები რჩევისათვის 50 კაპ., ოპერაციები და **კონსულტაცია** მორიგეობით.

ამ მოკლე ხანში გაიხსნება სტაციონალური განყოფილება 30 საწოლით. 100—17

ქ. ფოთში

ქ-ნ ნ. ბ. ლოლუას თაოსნობით

იხსნება

ქალების **კერძო პროფესიონალური სკოლა**, სადაც გარდა სხვადასხვა ხელობისა ქალიშვილებს ასწავლიან რუსულს, ქართულს და ანგარიშს. გადასახადი, მოწაფეების სასიამოვნო და ყველასათვის ხელმისაწდომია. (10—7)

აგასთუმანში

კბილის ექიმი

სამსონ ვაშაყმაძე

იღებს ავათმყოფებს ყოველდღე მარიამობისთვის გასვლამდე. დაჩა ტერ-მარკაროვისა № 42.

კბილის ექიმი

ი. შ. ჭანტურია

იღებს ავათ-მყოფებს დილით 7—9 ს. საღამოთი 4—8 ს.

კვირა-უქმე დღეს 9—1 საათამდე. ავჭალის № 71 (ციროჩნი ქუჩის ახლოს)

დ. სამტრედიაში

საექიმო კაბინეტი ქირურგიულ ავათმყოფთა ამბულატორიით. ექიმი ი. ეგნ. **ჯაში.** ავათმყოფების მიღება ყოველ **დღე.**

ქ. ქუთაისში

გაზეთი „ვარსკვლავი“ დროებით იხურება. ამ მოკლე ხანში გაზეთი გადიდებული ფორმატით გამოვა. წლიური და თვიური ფასი იგივე იქნება, მხოლოდ ცალკე ნომერი ეღირება **5** კაპ. საჭიროა გამოცდილი ასოთ-ამწყობები.

ადრესი: Кутаисъ, редакція „Варсквлави“. (3—2)

თფილისი, 22 ივლისი

როგორც ჟურნალ-გაზეთები გადმოგვცემენ, ისპანიის მთავრობასა და მაროკოს მცხოვრებთა შორის ამ ჟამათ სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა სწარმოებს. პირველი, ძლიერი მილიტარიზმის საშუალებით ლამობს თავის ძველ ბატონ პატრონობის შერჩენა-განტკიცებას, ხოლო მეორენი კი, იარაღით ხელში ცდილობენ ისპანიის ბატონობის მძიმე უღლის კისრიდან მოშორებას, მათ კაპიტალისტურ ექსპლოატაციის მოსპობას და საერთოდ მათ არა-მკითხე აპეკუნობიდან განთავისუფლებას. მაროკოელებს ველარ აუტანიათ ისპანიელ ბურჟუაზიულ კლასთა ბარბაროსული კოლონიალური პოლიტიკა, კოლონიალური ექსპლუატაცია და მედგრათ შეინძრენ მას დასამსხვრევათ. ერთი სიტყვით, მათ შორის ბრძოლა წმინდა კოლონიალურია და ამ ნიადაგზე აღმოცენდა მათი დაუნდობელი შეტაკება.

მაგრამ მათ შორის ამგვარი ბრძოლა არ ახალია, ძველია. ჯერ ისევ წარსულ საუკუნის ორმოცდაცხრამეტ წლებში მაროკოელებმა ისპანელებს იარაღით წინააღმდეგობა გაუწიეს, რომლის დროსაც ძლიერ დამარცხდენ და ისპანიის მთავრობის სასარგებლოთ, საკონტრიბუციო ოცი მილიონი პიასტრი (ერთი პიასტრი რუსულ ორ შაურს უდრის) გადაიხადეს და ტერიტორიის საგრძნობელი ნაწილიც დაუთმეს. ისპანიის გამგელებულ კოლონიალურ პოლიტიკოსებისათვის, რასაკვირველია, ეს კარგი გემრიელი ლუკმა იყო და კარგათაც გაიტკბარუნეს პირი. შემდეგში, 1893 წელს, ისპანიის მთავრობა უფრო ძრიელათ შეეტაკა მაროკოელებს, თავისი კოლონიალურ ინტერესების გასაფართოებლათ და მიზანს უკვე მიაღწიეს. ამ უკანასკნელ შეტაკების დროს მაროკოელები კიდეც დაამარცხეს და საკონტრიბუციო ოცი მილიონი პიასტრი და კარგა მოზრდილი ტერიტორია ჩამოაცალეს, რომელმაც ახლა კი სამუდამოთ განამტკიცა ისპანელების მაროკოელებზე კოლონიალური ბატონობა, გააძლიერა კოლონიალური ექსპლოატაცია, რომელსაც იგი დღემდე დაუნდობლათ აწარმოებს.

ევროპიელი ბურჟუაზიული კოლონიალ-პოლიტიკოსები დიდ-ხნობამდის მაროკოს „ბარბაროსულ ჩინეთს“ უწოდებდენ. ჩვეულებრივ, სახელწოდება „ბარბაროსული“ ევროპიელებისაგან მეტათ ადვილი და საყვარელი ტერმინია. ესენი ამ სიტყვას იმავე მნიშვნელობით ხმარობენ, რა მნიშვნელობითაც ხმარობდენ ძველი ბერძნები, რომლებიც ყველა იმათ, ვისაც კი მათებური კულტურა არ ქონდათ, ბარბაროსებს უწოდებდენ. მაროკო დღემდის წვრილ-წვრილ, ერთი მეორეს გამუდმებით მებრძოლ სათემოებიდან შესდგება, რომლებიც ეგრეთ წოდებულ ცენტრალურ შერიფის მთავრობას, სრულიადაც მოწესრიგებულათ არ ექვემდებარებიან, არ ემორჩილებიან. ცნობილი გეოგრაფი და ანარქისტი, ელ. რეკლიუ, თავის გეოგრაფიაში აგვიწერს რა ამ პრიმიტიულ პირობებში მცხოვრებ ხალხებს, ამბობს, რომ ესენი ნამდვილი ანარქისტები არიანო, რომლებიც სურვილისამებრ შეერთდებიან და სურვილისამებრ გაშორდებიან; მათ არ იციან ხანგრძლივი უმაღლესი ბატონები, უფროსი მთავრობა, რომლის დადგენილება-განკარგულებას აუცილებლათ უნდა დაემორჩილონ. მათი დამოკიდებულება სულთანისადმი, რომელიც ამავე დროს უმაღლეს ქურუმათ ითვლება, იმაში გამოიხატება, რომ ისინი იარაღის საშუალებით იძულებულნი არიან სულთანის სასარგებლოთ გადასახადი გაიღონ. მცხოვრებთა რაოდენობა დაახლოებით 6—7 მილიონს უდრის, ამასთან, მეტათ მეომარნი და მამაცნი. ამისათვის მათი ბრძოლის და სისხლისღვრის ისტორია ერთობ მდიდარია. მხოლოდ ერთი მესამედი ხალხისა შესდგება არაბებიდან, ორი მესამედი კი ბერბერებიდან, რომლებიც თავის განვითარების დაბალ საფეხურზე იმყოფებიან. ერთი 100,000 ათასი ებრაელი, რომლებიც მთელს მაროკოს ტერიტორიაზე მოფენილები არიან და გასაწყლებულ და გაძვალტყავებულ ბერბერებს უმოწყალოთ ყვლეფენ. უცხოელი, ვინც კი აქ მოიკალათებს, მას ხშირი და სისხლიანი შეტაკება მოუხდება ბერბერების წვრილ თემებთან, მას მილიტარული ძალის საშუალებით დასჭირდება თავისი ბატონობის განმტკიცება, მით უმეტეს, რომ მაროკოს მცხოვრებნი, როგორც ვსთქვით, მეტათ ომის მიდრეკილების ხალხნი არიან. კაცს ან სრულიად არ უნდა იყოს ჩახედული მაროკოს შინაურ ცხოვრებაში, ან და ზედმეტი ოპორტიუნისტი იყოს, რომ იფიქროს, ვითომ ბერბერთა შორის „მშვიდობიანათ შესვლა-მოკალათება“ მოსახერხებელი იყოს, მაშინ, როცა მაროკოს მცხოვრებნი სწორი და სამართლიანი ბუნებრივ ინსტიქტის მეოხებით სძულთ უცხოელების ბატონობის უღელი. სძულთ და ეჯავრებათ უცხოელების კოლონიალური ბატონობა და მუდამ ცდილობენ მის თავიდან აცილებას.

მაგრამ ევროპიული კაპიტალისტური სახელმწიფოები ამას არ დაგიდევენ, ის იმისათვის არის კაპიტალისტური და მილიტარული ორგანოები, რომ თოფის და იარაღის საშუალებით უცხო, უკან ჩამორჩენილი ქვეყნები დაიპყრონ და მით საშუალება მისცენ თავიანთ ზედმეტ დამუშავებულ საქონელს მყიდრო ბაზარი მოუპოვონ და ზედმეტ გამრავლებულ ხალხის დასასახლებელი ალაგი გამოუნახონ. ეს არის თანამედროვე კაპიტალისტურ სახელმწიფოების კოლონიალურ პოლიტიკის მთავარი მამოძრავებელი ფაქტორი. კაპიტალისტური მთავრობას შეგნებულ-შეთვისებული აქვს ეს მამოძრავებელი ძალა და დროს და გარემოების მიხედვით იკმაყოფილებს მას. ამა თუ იმ კაპიტალისტურ სახელმწიფოების ეკონომიური მდგომარეობა, საზოგადოებრივი ურთიერთობა, სხვადასხვა დროს სხვადასხვა გარემოებაში, განსაკუთრებით საკოლონიო პოლიტიკას აწარმოებს. ამავე დროს, კოლონიალური საკითხი, კაპიტალისტურ სახელმწიფოებისათვის, მუდამ და ყოველთვის დაპყრობის საკითხი იყო. იგი მუდამ იმის ცდაშია, წარმოების წესით ჩამორჩენილ ხალხების ტერიტორია დაიპყროს. აი, ასეთისავე მიზნით იყო გამსჭვალული ისპანიის ბურჟუაზიული მთავრობა დღიდან თავის გაძლიერებისა. იგი ყველა ევროპიულ სახელმწიფოებზე ადრე შეუდგა სამუშავო და სავაჭრო კოლონიების შეძენას; ესენი იმ თავიდანვე ენერგიულათ შეუდგენ სამუშაო და სამოსახლო კოლონიების გაჩენას. დღესაც, ისპანია, როგორც უფრო კაპიტალისტურათ ნაკლებათ განვითარებული სახელმწიფო უმთავრესათ, სწორეთ ასეთ სამოსახლო კოლონიების შეძენა-შენარჩუნებას ლამობს. კაპიტალისტურმა წარმოების განვითარებამ, როგორც მოსალოდნელი იყო, აქაც (ისპანიაში), თავისი განვითარების ერთ საფეხურზე, გლეხთა გაპროლეტარიატება გამოიწვია, რომელსაც აუცილებლათ ესაჭიროებოდა სხვა ქვეყნებში გადასახლება, საცხოვრებელი ბინის მოსაპოებლად.. ისპანიის სახელმწიფოს, რასაკვირველია, არ ქონდა იმოდენათ განვითარებული და გაძლიერებული ინდუსტრიული ცენტრები, რომ გაპროლეტარებულ ისპანელ გლეხებს საჭირო სამუშაო გამოუჩინოს, დააკმაყოფილოს მათი შრომაზე მოთხოვნილება. ამის გამო, ისპანიის ბურჟუაზიული მთავრობა, დღემდის იმის ცდაში, რომ თავისი ზედმეტათ გამრავლებულ-გაპრრლეტარებულ გლეხებს სამოსახლო კოლონიები გაუმრავლოს. მაროკო კი, თავისი მრავალი დაუმუშავებელ და დაუჭრელ ალაგებით იმთავიდანვე ისპანიის მთავრობის თვალს იტაცებდა და ცდილობდა გემრიელი ლუკმაც გაეკრა. მან ბრძოლის და ომის საშუალებით მაროკოს მცხოვრებთა ერთ-ერთი ნაწილი დაიპყრო და შეუდგა მოჭარბებულ გლეხები—პროლეტარობის კოლონიზაციას. და ასეთია, სამოსახლო, ანუ სწორეთ რომ ვსთქვათ, სამუშაო კოლონიები მუდამ და ყოველთვის გლეხებიდან და ინდუსტრიულ პროლეტარიატიდან დასახლდებიან ხოლმე, მაინც, იგი, როგორც სახელმწიფოს მიერ დასახლებული კოლონია ჩვეულებრივ საექსპლოატაციო კოლონიდა რჩება; თავიანთ მთავრობის მეოხებით ესენი აქ იწყებენ კაპიტალისტურ ექსპლოატაციას და უმოწყალოთ ყვლეფენ ადგილობრივ მცხოვრებთ.

მალე, სამოსახლო და სამუშაო კოლონია, ისპანიის მთავრობამ, სავაჭრო და საბაზრო კოლონიათ გახადა, უკვე აღორძინებულმა და უმაღლესათ განვითარებულმა კაპიტალიზმმა აიძულა იგი, სამუშაო და სამოსახლო კოლონია მაროკო, სავაჭრო კოლონიათ გადაექცია. ამ გარემოებამ კი, როგორც მოსალოდნელი იყო, წარმოშობა ის აუტანელი კოლონიალური მდგომარეობა, რომელმაც დაბადა დღევანდელი სისხლის ომი. როგორი და რა სახის სავაჭრო კოლონიალურ პოლიტიკას აწარმოებდა ისპანიის მთავრობა ბერბერების მაროკოში, რომელმაც სისხლის ღვრა გამოიწვია, ამაზე მშემდეგ წერილში.

რევოლიუცია და კონტრ-რევოლიუცია სპარსეთში.

II

(გაგრძელება).

სანამ დიდი და პატარა დესპოტები ლხინს შეეჩვევიან, ხალხი დავიმორჩილეთ და ძალა ჩვენს ხელშიაო, მათ წინააღმდეგ მათ მიერ წყეული ხალხი ამხედრდა. კონტრ-რევოლიუციას ამზადებს. შაჰმა ბნელი შინაური და გარეშე რაზმი მიიშველია და მეჯლისს მოულოდნელათ თავს დაესხა. ის იმარჯვებს ერთი დაკვრით. როცა რეაქციონერთა რეპრესიებით დამფრთხალი ხალხი გონს მოვა, შაჰს ის კვლავ ომს გამოუცხადებს: ენჯუმენებმა ხალხის ფართო მასსა მიიმხრეს.

ხალხის მეთაურობა თავრიზმა იკისრა. როცა შახის ჯარი და რახიმ-ხანის ყაჩაღთა ბრბო თავრიზს დაეცა და ენჯუმენი გაანადგურა, ერთ უბანში მათ წინააღმდეგობა გაუწიეს. ეს სათარ-ხანია. სრულიად უსწავლელი და მანამდე უცნობი პირი შაჰის ვერაგობამ ააფოთა და მის დამორჩილებას სიკვდილი არჩია. მას რამოდენიმე დამხმარე აღმოუჩნდა და ერთ უბანში გამაგრდენ. მეორე უბნიდან ბაღი-რხანი წამოეშველა, ერთათ არსენალი აიღეს და თავრიზის ნახევარს დაეპატრონენ. ხალხის ახალი მოძრაობა დაიწყო. ძნელი მხოლოდ პირველი ნაბიჯია. პირველს მეორე მოსდევს, მეორეს მესამე. ყოველი საზოგადოებრივი მოვლენა ვითარდება. როგორც თეირანის კონტრ-რევოლიუცია პროვინციას მოედო, ისე თავრიზის რევოლიუციას განვითარება მოელის.

შაჰი გაცოფდა. ის გამარჯვებას დღესასწაულობდა და მტერი კი ცოცხალი აღმოჩნდა. ის თავრიზის დასამორჩილებლათ ახალ-ახალ ჯარს გზავნის, რეაქციონერ ხანებსა, უპირველესათ მაქოს ხანს მოიშველიებს, ახალ ყაჩაღებს მიმართავს, თავრიზელთა ქონება და სიცოცხლე თქვენთვის მიჩუქნიაო. მოკლეთ, შაჰი ძველ დესპუტიურ ხერხს ადგია და ხალხის დაშინებით გატეხას ლამობს. მოსტყუვდა. აღმოსავლეთის დესპოტს ვერ შეუგნია, რომ 2-3 წელში ხალხი გათვით ცნობიერდა და ამიტომ ძველი ზომები მიზანს ვერ აღწევს. თავრიზი მომხდურთ გმირულათ იგერიებს, შიგ რეაქციონერთა უკანასკნელ კუთხეს ანადგურებს და ქვეყანას გამარჯვებისაკენ მიუძღვის. რევოლიუციის ტალღები კვლავ მაღლა-მაღლა მიიწევს, თავრიზს სხვა ქალაქები უერთდებიან მათ თავრიზი მიეშველება და მალე თითქმის მთელი ადერბეიჯანი რევოლიუციონერთა ხელში გადადის. და აი, როცა აღმოჩნდა, რომ შაჰი არც ისე ძლიერია, როგორც 10 ივნისის შემდეგ ჩნდა, ადერბეიჯანს სხვა პროვინციებიც მიემხრო და რევოლიუცია შაჰის წინააღმდეგ საყოველთაო აჯანყებათ გადაიქცა. ჩრდილო-აღმოსავლეთი სპარსეთი რეშტისა და მეშედის მეთაურობით, სამხრეთი-ბუშირის თაოსნობით, თვით ლურისტანი—ეს ბახტირთა სამფლობელო—შაჰს აუჯანყდენ და მის განადგურებას ელტვიან.

შაჰი თეირანს ბატონობს. სანამ სატახტო ქალაქში მისი ძალა-უფლება არ მოუს-

პიათ, რეაქცია მუდამ ცოცხალი იქნება. ამ ნაირათ, რევოლიუციის გამარჯვება თეირანის დამორჩილებას მოითხოვს. რევოლიუციონერებიც დაიძრენ და ყველა მხრიდან თეირანს ემუქრებიან.

აშკარაა, შაჰს საშინელი დამარცხება მოელის. აქ მას დახმარების ხელს კიდევ გარეშე ძალები უწვდიან. შაჰის დამარცხება მათი დამარცხებაცაა. გარეშე სახელმწიფოებიც სპარსეთში მიეშურებიან, რომ ამღვრეულ წყალში თევზი იჭირონ და ასე, მსხვილი ლუკმა პირთ იგდონ. თავრიზში და ბუშირში უცხოელთ შიმშილი და მათ სიცოცხლეს საფრთხე მოელისო აცხადებენ და თავრიზში რუსის ჯარი შედის, ბუშირში—ინგლისის მეზღვაურები. რომ თავისი მტაცებლური მისწრაფება ხალხს დაუმალონ, შაჰს, თან კონსტიტუციის აღდგენას ურჩევენ. შაჰისა და ამ გარეშე ძალთა ინტერესი ერთია: სპარსეთის ანარქია. ეს შაჰის დესპოტობას ახანგრძლივებს, გარეშე სახელმწიფოებს კი სპარსეთის დაყოფას უადვილებს. ბლოკის საერთო მიზანია კონსტიტუციის დაპირება და მით ხალხის დამშვიდება. შემდეგ მათი ინტერ. რამოდენიმეთ ნსხვავდება: შაჰისა და რუსეთის მიზანია კონსტიტუციის სამუდამოთ უარყოფა, ინგლისის კი კუდმოკვეცილი კონსტიტუციის დაკანონება. ჯერ „სამნი არიან, ერთათ არიან“ და საერთო ძალღონით სპარსეთის ერს კი უფსკრულისაკენ ერეკებიან.

შაჰმა 22 აპრილის მანიფესტი გამოსცა, კონსტიტუცია აღვადგინეო.

რა გზას ადგენ რევოლიუციონერები? ცხადია, კონსტიტუციის აღდგენა დიპლომატიური ხრიკია. შაჰი იმედოვნებს ამით რევოლიუციონერთა ბანაკში არევ-დარევა გამოიწვიოს და მით მათი დამარცხება გაიადვილოს.

აქ ნათლათ გამოჩნდა დიდი და ძლიერი რევოლიუციის სუსტი მხარეები. სპარსეთის რევოლიუცია, ეტვს გარეშეა, ლრმაა: მან საუკუნეთა განმავლობაში განმტკიცებული სოციალური და პოლიტიკური მონობა უნდა წალეკოს. ის ძლიერია: მას ხალხის ფართო მასსა ემხრობა, მარა სპარსეთი ძველი ქვეყანაა და ევროპიულ კულტურას მოკლებულია, აქ რკინის გზები ახლა შენდება, სკოლები ახლა არსდება, ვაჭრობა-მრეწველობა მხოლოდ ფეხს იდგამს. მოკლეთ, სპარსეთის კულტურული აღორძინება მხოლოთ ახლა სწარმოებს. ამიტომაც ხალხი პოლიტიკურ გამოცდილებას მოკლებულია. თან კაპიტალიზმის პირველ ხანას—ე. წ. კაპიტალის პირველ დაგროვის ხანას—რაც სპარსეთში ამ ჟამათ ბატონობს, ყოველთვის დასდევს ერთი სენი. აქ ყოველიფერში ჩარჩი, მევახშე ბატონობს. საზოგადოებაც ჩარჩული სენითაა გაჟღენთილი. კერძო კეთილ-დღეობა ყველაფერია, ფულის და მხოლოთ ფულის მოგება ყველას ლტოლვილებაა. ამნაირათ, ძველი პატრიარქალური ბეჭები დაიმსხვრა, ახალი ჯერ კიდევ არ აშენებულა, რომ სხვადასხვა კლასებში საერთო კლასიური ინტერესების შეგნება გამოიწვიოს. ამიტომაც ასეთ საზოგადოებაში ღალატი ჩვეულებრივი მოვლენაა. აი სად მარხია იმ უთვალავი ღალატის საფუძველი, რომელზედაც ვლ. მგ—ძე ჩვენს გაზეთში საფუძვლიანათ მოგვითხრობდა.

ეს კარგათ იცის თვით შაჰმაც, მის გარშემო ყველაფერი ღალატზეა აგებული. ემირ-ჯენდ-ბადათური და რეაქციის სხვა მეთაურები გარეშე სახელმწიფოთა მიერ მოსყიდულია და მათი იარაღია. შაჰიც ამ გზას ადგება. სიპეხდარს, რეშტ-ყაზვინის რევოლიუციონერთა მეთაურს გილანის გუბერნატორათ ნიშნავენ და ბევრ სხვას ასეთსავე ჯილდოს ჰპირდებიან. სეპეხდარიც, შეგნებულათ თუ შეუგნებლათ, შაჰთან მორიგებას შეუდგა და რევოლიუციონერთ, უპირველესათ შეგნებულ ნაწილს, კავკასიელთ იარაღს ართმევს და ქვეყნიდან მიერეკება. სეპეხდარი რევოლიუციის დამარცხებას ხელს უწყობს.

მოკლეთ, რევოლიუციონერები დაიბნენ. ერთი ალთას მიიწევს მეორე ბალთას, ზოგი შერიგებას ქადაგებს, ზოგიც უკანასკნელ სისხლის წვეთამდის ბრძოლას მოითხოვს შაჰის ჩამოსაგდებათ და უცხოეთის ჯარის განსადევნათ. საით არის ხსნა? რევოლიუციონერთა შეკავშირება კონტრ-რევოლიუციას ხედა წილათ.

ნ. რ.

(შემდეგი იქნება)

დეპეშები

(პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

21 ივლისი.

რევოლიციონური მოძრაობა ისპანიაში

სერბერი. 21 ივლისი. ბარსელონის ქუჩაზე ბრძოლა გრძელდება. ხმები დადის, რომ საიხეში გაუსამართლებლათ 40 მეამბოხე დახვრიტეს, ამათში სოციალისტების ბელადი იგლეზიასი.

ხან-სებასტიანი. ბარსელონასა, სერბერსა, სარაგოსსასა და ვალენსიას შუა რკინის გზაზე მოძრაობა დაიწყება ხვალ. ბარსოლონას გარშემო ადგილობრივი მოძრაობა უკვე აღადგინეს. ცნობა მრავალ სასჯელზე სიმართლეს მოკლებულია, განაჩენს განასაჩივრებენ.

სპარსეთი

თეირანი. ჩამოახრჩვეს არტილერიის შტაბის უფროსი იზმაილ ხანი. თვალები დათხარეს ნაგიბეს-სადატს თეირანის სეიდების ბელადის შვილს. დაუპატიმრეს ფინანსთა მინისტრი ემირი ნიზამულ-მულკი, როგორც 1907 წლის დეკემბრის ამბებში მონაწილეობის მიმღები.

რ უ ს ე თ ი.

ხოლერა.

მაირენგოფი. ხოლერით რიგაში ავათ გახდა 5 კაცი, გარდაიცვალა 3. მაზრაში ავათ გახდა ერთი.

ტვერი. 17-დან 20 ივლისამდე ხოლერის ბარაკში 2 ავათმყოფი მიიყვანეს.

იაროსლავლი. რიბინსკსა და მის მაზრაში ავათ გახდა 6 კაცი, გარდაიცვალა 5. იაროსლავის მაზრაში ავათ გახდა 1, გარდაიცვალა 1.

პეტერბურგი. დღე და ღამის განმავლობაში სატახტო ქალაქში ხოლერით ავათ გახდა 38 კაცი, ამათში 21 გარდაიცვალა; სულ 540 კაცია ავათ.

პეტერბურგი ნიჟეგოროდის გუბერნიაც საფრთხილოთ იცნეს ხოლერის მხრივ.

ვოლოგდა. ეპიდემიის დაწყებიდან 18 ივლისამდე ხოლერით ავათ გახდა 292 კაცი, ამათში გარდაიცვალა 149.

კრონშტადტი. 18 ივლისს ავათ გახდა 1, 19-ს არავინ გამხდარა ავათ. სულ 8 კაცია ავათ.

არხანგელსკი. ქალაქში ხოლერით ავათ გახდა 9, გარდაიცვალა 4.

საზღვარ-გარეთ.

სტოკჰოლმი. სამუშაოს გამცემთა კავშირმა 80,000 მუშა დაითხოვა. ამათში 30,000 კაცი მუშაობდა რკინის წარმოებაში.

ალხუსემასი. ზანგებმა ციხეს ტყვიები დაუშინეს.

შერბურგი. 20 ივლისს მათი უდიდებულესობანი მემკვიდრესა და ქალიშვილებთან ერთათ დილის 6 საათზე გემ „შტანდარტით“ ინგლისისაკენ გაემართენ.

უკანასკნელი ფოსტა

ოსმალეთი

კონსტიტუციის წლის თავი კონსტანტინოპოლში. თვალწარმტაც სურათს წარმოადგენდა ეს სადღესასწაულო დღე. დიად დღეს ერთსულოვანათ შეეგება ხალხი განურჩევლათ სქესისა და ეროვნებისა. მათს სიხარულს და აღტაცებას საზღვარი არ ქონდა. ქალაქი გაჭედილი იყო ხალხით, უმთავრესათ ჩამოსულებით, რომლებიც მიეშურებოდენ ეროვნულ დღესასწაულში მონაწილეობის მისაღებათ. ხალხში სჭარბობდა ოსმალოები. დღესასწაულში მონაწილეობა ქალებმაც მიიღეს. ამ დღის პატივის საცემლათ მათ ჩადრიც აიხადეს. სრულს მხიარულებას ეძლევოდა ბავშვები, რომლებიც ცდილობდენ წარმოედგინათ „ახალგაზრდა ოსმალები.“ ისინი დასეირნობდენ ქუჩებში ხის თოფით და ხანჯლით შეიარაღებულები. ჯარის დათვალიერების შემდეგ, სულთანის თანდასწრებით, მებრძოლთა სახსოვარი ძეგლი ამართეს. საღამოს ილდიზში ბანკეტი გამართა „ერთობისა და პროგრესის“ კომიტეტმა. ამ ბანკეტს დემონსტრატიულათ არ დაესწრენ მოწვეული მსოფლიო და სომხის პატრიარქები, რამაც საზოგადოების ყურადღება მიიპყრო.

საბერძნეთის მოთხოვნილება. საბერძნეთის მთავრობამ მოსთხოვა პასუხი ოსმალეთის მთავრობას, იმის გამო, რომ ოსმალეთის ჯარი თავს იყრის საბერძნეთის საზღვრებზე.

პალატაში. ოსმალეთის პალატაში წაიკითხეს მრავალი დეპეშები კრიტოსის ანექსიის წინააღმდეგ. ორატორები მხურვალე სიტყვებით ამტკიცებდენ, რომ ყველა ოტომანი მზათაა, რომ დაღვაროს სისხლი ოსმალეთის უფლებების დარღვევისათვის.

რუსეთი

რუსეთის ცხოვრების საშინელებანი. ვილნოში, გელვანსკის სოფელში, მინდორში რამდენიმე უწლოვანი ბავშვი, მათ შორის 7 წლის პაპიუნი თამაშობდენ. თამაშობის დროს ერთი მეორეს წაეკიდენ. პაპიუნი სახლში გაიქცა, გამოიტანა თოფი და ესროლა მოთამაშე ბავშვებს და ერთი იქვე მოჰკლა. შემდეგ დასჭრა მეორე ბავშვი და მისი და, რომელიც გზაში გარდაიცვალა. კურსკში ვინმე ლაზარევმა, რომელსაც თავის ამხანაგებთან ერთად მინდორში ეძინა, გაიპარა სახლში და ცულით დაჩეხა მამა, დედა, ცოლი და ისევ დაბრუნდა მინდორში. სარატოვში ვიღაც უცნობმა შეიტყუა ხრამში 8 წლის ქალი, ძალით ნამუსი ახადა, სცემა და მიიმალა. გაუპატიურებული სიკვდილის პირათაა. მაგილიოვის გუბერნიაში, ექვსმა გლეხმა გზაში დაიჭირეს გლეხის ქალი და ნამუსი ახადეს. ვიატკაში შაკიროვი მთელი რიგი ღამეების განმავლობაში თურმე ძალათ აუპატიურებდა 12 მოსამსახურე ქალს. გაუპატიურებული ოთახში ყოლია დამწყვდეული და თურმე გარეთ არ უშვებდა. როგორც იქნა რამდენიმე დღის შემდეგ ძალაზე დაუძლურებულმა ქალმა გაქცევით თავს უშველა.

ახალი ციხეები. ხატუსაღლოთ მთავარგამგეობას განძრახვა აქვს აგოს სამი ახალი სატუსაღო ბელასტოკში, ბლაგოვეშჩენსკში და სიზრანში: ადიდებენ აგრეთვე შლისელბურგის სატუსაღოს. ეს სამუშაო მოითხოვს 1 ნახევარ მილიონ ხარჯს. ხალხი შიმშილით იხოცება და აქ კი მილიონები ციხეებზე იხარჯება!

თანამედროვე სტატისტიკა იანვარში ჩამოხრჩობა გადაუწყვეტიათ—121 კაცისთვის, თებერვალში—132, მარტში—143, აპრილში—69, მაისში—151, ივნისში—123. ადმინისტრაციული წესით დაუჯარიმებიათ 90 რედაქტორი, საერთოთ 47,675 მანეთით.

გადასახლებულების მდგომარეობა. ვოლოგდის გუბერნიაში გადასახლებულები მეტად დიდ გაჭირვებაში არიან. ქ. უსტიუგაში ადმინისტრაციამ განკარგულება გააკრა იმის შესახებ თუ რა ფორმის ტანისამოსი უნდა ატარონ გადასახლებულებმა. ტანისამოსი უნდა შეიკერონ ერთგვარი მატერიისაგან და ზედ განსაზღვრული ფოლაქები უნდა ეკეროს. თავის სურვილისამებრ ტანისამოსის შეკერვა სასტიკათ აკრძალულია. თეატრებში სიარული აკრძალული აქვთ. კოოპერაციებში მონაწილეობის მიღებაც აკრძალულია. აკრძალულია აგრეთვე ერთ ოთახში 3—4 მეტის ერთად ცხოვრება, აკრძალულია აგრეთვე თეთრი ჯოხებით სიარული.

რუსული სკოლის ბოიკოტი. მთელი პოლონეთის ახალგაზრდობის წარმომადგენელთა კრებამ დაადგინა ბოიკოტი გამოუცხადონ რუსულ სკოლებს პოლონეთის საზღვრებში.

არჩევნები უფაში საერობო არჩევნებში აირჩიეს მხოლოთ ხუთი მემარჯვენე. დანარჩენი პროგრესისტებია, ზლატაუსტოვის მაზრაში მემარჯვენეები სასტიკათ დამარცხდენ. ვიატკაში დამატებითი არჩევნებში გაიმარჯვეს პროგრესისტებმა.

საზღვარ-გარეთ

რევოლიუცია ისპანიაში. აჯანყების ალი მთელ ისპანიას მოედო. მიუხედავათ საალყო წესების გამოცხადებისა, რევოლიუციონური ქარ-ტეხილი თანთათან ძლიერდება. სახელმწიფო დაწესებულებები და მონასტრების შენობებს ცეცხლს უკიდებენ. ქალაქებს შორის ყოველივე დამოკიდებულება შეწყვეტილია. ქუჩები ბარიკადებით არის მოფენილი. მცხოვრებლებს და ჯარს შორის სისხლის მღვრელი შეტაკება ხდება. ორივე მხრით ბევრია დაჭრილი და მოკლული. ბარცელონაში რევოლიუციონერებს მოუკლეს 15, დაუჭრეს 45. ჯარს—3 ოფიცერი და 27 სალდათი. ცხენოსან ჯარის იერი-

---

მიჰქრის მერანი...

—

ხელი გავუსვი ფანდურსა,
ავაწკრიალე სიმები
ქარს გავატანე ფიქრები,
სიცოცხლის გამამძიმები.
ვერას მიშველის ტირილი,
ამონამული თვალები,
ოცნების მერანს გავიგდებ,
მის სიყრმეს ვენაცვალები!
„გასწი, მერანო“!.. ფიქრნი კი
ყვავ-ყორნათ გადაქცეულან,
კლანჭ-ნისკარტ მოღერებულნი
ჩვენზედა გამოსეულან
და მოგვჩხავიან უკანით:
„ვერ წახვალთ, დაგვიცადეთო!
ჩვენი ხართ, დაბრკოლებანი
წინ გექსოვებათ ბადეთო:
მთათა უგულო ჯურღმულნი,
იმათი ღრანტე-კლდეები,
ეკლებით გადაქსოვილი
შავი, უღრანი ტყეები
წინ დაგიხვდებათ. დაგვნებდით!
ველარ წაგვიხვალთ, ვერაო!
მაინც ხომ უნდა შეიქნათ
ულუფა, ჩვენი წერაო“!..
— გასწი, მერანო! თორემ
ფიქრნი, ყვავ-ყორნათ ქცეულნი,
უკანით რომ მოგვჩხავიან,
დაგვიწევიან, წყეულნი!..
და მიჰქრის... მიჰქრის მერანი!
გულზე ალმური ედება.
ვხედავ, რომ „ალარ ჩაივლის
უმიზნოთ სულის კვეთება“!
გზისა სიძნელეს არად სთვლის,
მიჰქრის, მიფრინავს მერანი...
გაგინიავდათ ყორნებო,
განზრახვა, გულის ძგერანი!..

ნ. ზომლეთელი.

სატუსაღოში

III

საერთო კამერაში.

(გაგრძელება).

ამ არეულობის დროს „პარაშის“ კამერიდან გატანა ყველას დაავიწყდა. გაახსენდათ ეს მხოლოდ მაშინ, როცა სიცხესთან ერთათ იმატა „პარაშიდან“ ამომავალმა შმორის სუნმა.

ორი ჯანმრთელი ტუსაღი ეკიდება „პარაშას“ ყურებში, მაგრამ ისე აგდებულათ მოკიდეს მას ხელი, რომ პარაშიდან იჩქეფა სიბინძურემ და საშინელი სიმყრალით გაჟღენთა ისედაც მძიმე, მყრალი ჰაერი.

— О благорастворении воздуховъ у господа просимъ! იწყებს ვიღაცა კუთხეში. გაისმის სიცილ-ხარხარი.

— ჩუმათ! ყვირის სპილენძის ბაბუა! — რა გიხარიათ? ჩქარა გასწმინდეთ იატაკი....

იატაკი გასწმინდეს... უწიგნოთ, უთუთუნოთ, ულოგინოთ, უსკამოთ, ჩვენ არ ვიცით რა ვქნათ. სიცხე თანდათან მატულობს. ჰაერი სავსეა ბუზებით, ჯგუფ-ჯგუფათ მოდიან ისინი ჩვენზე იერიშით, გულადი ბზუილით გვაჯდებიან სახეზე, ან ცხვირის ნესტოებს ქვეშ და საშინლათ გვაწუხებენ. ხანდახან კი ისინი, ერთი მეორეზე გადასკვნილი გვაჯდებიან სადაც წაახელებენ და სიყვარულს ეძლევიან, რითაც ტუსაღები სიცილის გუნებაზე მოდიან და რამდენიმე უწმაწურ ხუმრობას უშვებენ.

იურკა შეუდგა თავის საყვარელ საქმეს და ერთობ გაერთო. საქმე იმაში მდგომარეობს, რომ ის იჭერს ბუზს, მიყავს ობობას ქსელთან, რომელიც კუთხეშია გაქსოვილი და დაჭერილ ბუზს ახვევს ქსელში. იმ წამსვე დადარაჯებული ობობა ეცემა თავის მსხვერპლს, ბუზი კრთის, ფართხალობს, იბრძვის, არ უნდა სიკვდილი.

— უყურეთ, უყურეთ! ყვირის იურკა და მის თვალებში ინთება საშიში ცეცხლი. ის ერთიან წითლდება, სახეზე ძარღვები უსივდება. საშიში შესახედავია ამ დროს ეს ჩვეულებრივ წყნარი და მშვიდი ადამიანი. ის დასჯილია კაცის მოკვლისთვის. ამ საქმით იქცევს ის თავს დღითი-დღე.

— შეხედეთ! შეხედეთ! კივის ის ცივი ხმით და ეს კივილი მაგონებს მეძავი ქალის კივილს, როცა მას ლაჯებში დაჰკრავს ხელს რომელიმე შეექეფიანებული ხულიგანი.

— А ну тебя къ чорту! იძახის ვიღაცა ამ კივილზე და იურკას მხარეზე აფურთხებს.

— Ну, брось эта ли... ამბობს მეორე.

ტუსაღები გროვდებიან მეორე კუთხეში და ჯდებიან იატაკზე.

მოწყენილობაა. სიცხე კი უფრო და უფრო მატულობს. მზე უკვე მოადგა ფანჯარას და თავისი სხივები როგორც მათრახი ისე გადაგვკრა.

— ეჰ, თუთუნი მაინც მოგვცა.

— ნუ გამახსენებ, შენი ოჯახი დაიქცა.

— ორეშკო მაინც იყოს აქ, გაგვაცინებს, რაიმეს გამოიგონებს.

— წავიკითხოთ რამე... წამოიძახა ვიღაცამ.

— ეხ, ჩერჩეტი... წიგნი სად არის... ვერ დაინახე, რომ წაიღეს!..

ამ დროს დგება ფეხზე მირონოვი და იძახის:

— უმაწვილებო! სმენა იყოს და გაგონება:

— ტს! ჩუმათ!

მირონოვმა ამოახველა და დაიწყო:

Любовь ихъ была глубока и сильна.
Мошенникъ былъ онъ, потаскушка она...

— აი-გიდი, ბიჭო, გენაცვალე კისერში! წამოიძახა მელნიკოვმა, წამოვარდა ზედ, შედგა ცალ-ფეხზე და მეორე ფეხი რამდენიმეჯერ ჰაერში გააქნია, შემდეგ გადახტა ისევ ცალ ფეხზე, დაიკრა ხელი უკან რბილ ალაგას და ისევ გადახტა:

— აი-გიდი, ბიჭო, კისერში გენაცვალე! დაიძახა ისევ მან.

— რა ამბავია! ეს რა ამბავია! გაირბინა სპილენძის ბაბუამ,—ქორწილია? რას ყვირით?

— პაპაშა, შენ ერთი ყური დაუგდე და! ერთი დაუგდე ყური!—მიირბინა კარებთან და მიაძახა მელნიკოვმა.

— Ну, Ну! გაჩუმდით? ხმაურობა არ იყოს.

— განაგრძე... განაგრძე!.. გაისმა ძახილი.

— პაპაშამაც გაიგონოს, განაგრძე... იძახის კარებიდან მელნიკოვი.

...Когда молодцу сплутовать удавалось,
Кидалась она на кровать и смѣялась.
И шумно, и буйно, летѣли ихъ дни;
По темнымъ ночамъ цѣловались они.

— ოი, გენაცვალე, ყოგოვ, ჩემო პაულინა... მე და პაულინას ამბავია გალექსილი... ჰო, ქვევით, ქვევით!

...Въ тюрьму угодилъ онъ. Она не прощалась;
Глядѣла, какъ взяли дружка, и смѣялась.

— ახ, შენ როსკიპო, მამაძაღლო... Сволочъ!—წაილაპარაკა ეხლა უკვე დაბალი ხმით მელნიკოვმა.

— რა? შენმა პაულინამაც ასე ხო არ გიყო?—იკითხა ალექსეევმა. გაისმა სიცილი.

...Послалъ онъ сказать ей: „Зашла бы ко мнѣ!
Съ ума сойдешь ты наяву и во снѣ;
Душа у меня по тебѣ стосковалась!“
Качала она головой и смѣялась.

— აი შენი პაულინა! Вотъ стерва! სცადა ისევ რომ გაეცინებია ტუსაღები ალექსეევმა, მაგრამ ეხლა არავის გაეცინა. ყველანი დაფიქრებული ისხდენ. იდგა და ყურს უგდებდა აგრეთვე მელექსეს „სპილენძის ბაბუაც“.

...Чѣмъ свѣтъ его вѣшать на площадь вели;
А въ семь его сняли, въ могилу снесли...
А въ восемъ она, какъ ни въ чемъ не бывало,
Вино попивая, съ другимъ хохотала.

— იგი შენ!—დაიძახა უცებ სპილენძის ბაბუამ და გაიცინა ისეთი სიცილით, რომ მე გამაჟრჟოლა ტანში, მელნიკოვმა კი ერთი ბოროტათ შეხედა ზოსიმოვს, შემდეგ მოტრიალდა ჩვენკენ და თქვა:

— ქალი, მისი მომგონის, საფლავის... ქალი უნდა დაახრჩო, სადაც დაიხელებ... დაახრჩო უნდა ეს გველის წიწილები...

— ჭკვიანი ჩვენ შორის, ძმავ, მართალი თუ გინდა, ალი არის...—ალის გაუმარჯოს! დაიძახა ვიღაცამ.

ამ სიტყვაზე უცებ ერთი წუთის გამეფებული მოწყენა გომერიული ხარხარით შეიცვალა—ყველამ ალისკენ მიიბრუნა პირი. ეს ახმახი, უშნო, მაღალი, წელში ცოტათი მოხრილი, შავ-შავი ყირიმელი თათარი, ერთი იმ ტიპთაგანია, რომელზედაც ამბობენ—ტყეში მარტოკას ღმერთმა ნუ შეგახვედროსო. არავითარი ადამიანური იმაში არ არსებობს, ღონეც არა ადამიანური აქვს მას, ამბობენ ათი კაცი ვერ დაუმაგრდებაო. მაგრამ ამასთან ზედმიწევნით მხდალია, საკმაოა ერთი მაგრათ შეუძახო, რომ მოიხრება წელში და მიიმალება კუთხეში. როცა ლაპარაკობს, პირიდან მოსდის ქაფი... ზის ის ციხეში იმიტომ, რომ ველ-

შებს რევოლიუციონერები ბომბებით იგერიებენ. რკინის გზით მიმოსვლა საფრანგეთთან შეწყვეტილია. ბევრ ადგილებში ხიდეები და რკინის გზა ააფეთქეს. ბარცელონაში რკინის გზა სულ გაფუჭებულია, რის კეთებას სალდათები შეუდგენ. რამდენიმეჯერ შეეცადენ სამხედრო მატარებლის გადაგდებას. რეპრესიები მადრიდში უმაღლეს წერტილამდე ავიდა. აქ მუშებმა საერთო გაფიცვა გამოაცხადეს. მაღაზიები, ქარხნები, ფაბრიკები, ბანკები — დაკეტილია. დახურეს შვიდი გაზეთი. ზომიერი გაზეთები აღშფოთებული არიან და აცხადებენ, რომ მთავრობა ჭკუაზე შესცდა და ქვეყანას დაღუპვისაკენ მიაქანებსო. ყველა დაჟინებით მოითხოვს პარლამენტის დაუყოვნებლივ მოწვევას და ომის შეწყვეტას. პარიზის გაზეთები ირწმუნებიან, რომ მოძრაობას ერთავათ ანტიდინასტიური ხასიათი აქვსო. ბისკაისკის სოციალისტურმა კომიტეტმა ბისკაიში საერთო გაფიცვა გამოაცხადა. არც ჯარშია მშვიდობიანობა. ბევრ გარნიზონში ძლიერი მღელვარებაა. მინისტრთა საბჭოს სხდომაზე, სადაც კაროლი თავმჯდომარეობდა, გადასწყვიტეს გააუქმონ კონსტიტუციონური გარანტიები მთელი ისპანიისთვის. ამან ხალხში დიდი აღშფოთება გამოიწვია. პარიზის გაზეთების სიტყვით, მთელ ისპანიაში გაცხარებული აგიტაციაა მთავრობის წინააღმდეგ. მაროკოში დამარცხება მიყრუებულ სოფლამდისაც ახწევს და მღელვარებას იწვევს. მთავრობა კრიტიკულ მდგომარეობაშია. მას არ ყავს იმდენი ჯარი, რომ მაროკოშიც გაიმარჯვოს და რევოლიუციაც ჩააქროს. გუშინ კოროლის სასახლის წინ მოხდა დიდი მანიფესტაცია სალდათების და მოქალაქეების. გაისმოდა ხმები: „ძირს კაროლი! ძირს ომი“! ბარცელონაში, ლონდონის გაზეთების ცნობებით, კათოლიკების ეკლესიებს, სკოლებს და მონასტრებს ანადგურებენ. შეაჩერეს 40 მატარებელი. შეძლებული მოქალაქენი ქალაქიდან გარბიან. ვაჭრობა-მრეწველობა შეწყდა. ბარცელონაში შეტაკების დროს ჯარმა არტილერია იხმარა, მაგრამ რევოლიუციონერების იერიშს ვეღარ გაუძლო და უკან დაიხია. ჯარის ნაწილმა მიუხედავათ აფიცრების მუქარისა უარი განაცხადა ხალხისთვის თოფის სროლაზე.

მოელიან საერთო აჯანყებას.

რა ხდება მაროკოში. ბერლინის გაზეთების სიტყვით ისპანელები მაროკოში საშინელ დამარცხებას განიცდიან. ბევრია მოკლული, განსაკუთრებით აფიცრები. ჯარის ნაწილი უარს ამბობს ბრძოლაში გასვლაზე და მოითხოვენ, რომ აფიცრები ბრძოლაში წინ წავიდენ. ერთ ბრძოლაში ქვეითა ჯარის მოწინავე რაზმმა იარაღი დაჰყარა და გაიქცა. 16 ივლ. ბრძოლაში ისპანელებს მოუკლეს ბრძოლაში მონაწილე სალდათების ერთი მეხუთედი. მთავრობამ აუკრძალა გაზეთებს მოკლულთა და დაჭრილთა რაოდენობის გამოცხადება.

შეკითხვა გარტინგზე. ინგლისის სათემო პალატაში დებ. დილონმა შემდეგი შეკითხვა შეიტანა: „ხმებია, რომ გარტინგი ამ ჟამათ ინგლისში იმყოფება. დარწმუნებულია თუ არა მინისტრი, რომ ეს პროვოკატორი ხელ-ახლა არ ამზადებს რომელიმე ტეროროისტულ აქტს?“. მინისტრმა უპასუხა, რომ მას არ აქვს ცნობები გარტინგის ლონდონში ყოფნის შესახებ, მარა მას სრული იმედი აქვს პოლიციის გამჭრიახობის და ერთგულობის.

გაფიცვა სტოკჰოლმში. ფინლიანდიის და გერმანიის მუშათა ორგანიზაციებმა მატერიალური დახმარება გაუწიეს სტოკლჰოლმში გაფიცულ მუშებს. მოელიან, რომ გაფიცულებს რკინის გზის მუშებიც მიემხრობიან. მთავრობა განსაკუთრებულ თადარიგშია, თუ ვინიცობაა არეულობა დაიწყო.

სოც.-დემოკრ. პარტიის ორგანიზაციის წესდების ცვლილება. გერმანიის სოც.-დემოკრ. პარტიის ცენტრ. ორგანო ბეჭდავს პარტიის სტატუტების შეცვლის შესახებ. ეს ახალი პროექტი უნდა განიხილოს ახლო მომავალში პარტიულმა სიეზდმა. ყველაზე უფრო სადაოა კითხვა დეპუტატების უფლების შესახებ. უკვე არსებული სტატუტის თანახმათ დეპუტატს უფლება აქვს მიიღოს მონაწილეობა პარტიულ სიეზდებში და პარტიის შინაური პოლიტიკის შესახებ კენჭის ყრის დროს აქვს მხოლოდ სათათბირო ხმა. რეფორმისტები მოითხოვენ, რომ დეპუტატების უფლება პარტიულ საქმეებში გაფართოებულ იქნას. ორტოდოქსები კი, რომელთაც ცენტრალური ორგანოც მხარს უჭერს, მოითხოვენ, რომ შეკვეცილი იქნას დეპუტატის უფლებები რეზოლიუციების კენჭის ყრის დროს. დღემდის პარლამენტის ფრაქციას უფლება ქონდა, თუ საჭიროთ დაინახავდა, ხმის უმეტესობით მოეწვია პარტიული სიეზდი. ახალი პროექტი კი წინადადებას იძლევა წაერთვას დეპუტატს ასეთი უფლება.

უცხოეთი

გერმანიის კოოპერატივების მეექვსე სიეზდი.

ამ ახლა ხანში ქ. მაინცში მახდა გერმანიის კოოპერატიულ სახზგადოებათა მეექვსე სიეზდი. სიეზდს დასწრო 500 კოოპერატივის დელეგატები. კოოპერატივების უმეტესობა გერმანიაში შეერთებულია და განგებს ეკრეთ წოდებულ „ცენტრალური კავშირი“.

სიეზდმა განიხილა სხვათა შორის „ცენ. კავშირის“ მიერ წარდგენილი 1908 წლის ანგარიში. ამ ანგარიშიდან სჩანს, რომ „ცენ. კავშირის“ შემადგენელ კოოპერატივების წევრთა რიცხვი თანდათან იზრდება. 1907 წელს კავშირის წევრთა რიცხვი უდრიდა 885,000, ხოლო 1908 წელს კი 975,000-მდის ასულა; ე. ი. ერთი წლის განმავლობაში 90,000 წევრი შემატებია. წევრთა რაცხვის გაძრავდებასთან ერთად თანდასჩინოთ უმატია კავშირის წლიურ „ობოროტსაც“. 1907 წლის „ობოროტი“ უდრიდა —107 მილიონ მანეთს, 4808 წელს კი—124 მილიონ მანეთს აღემატებოდა. თუ ამას მიუმატებთ კავშირის მიერ კერძო კოოპერატივებისათვის ნაყიდი საქონლის თანასაც, მაშინ მთელი „ობოროტი“ უდრის—157 მილ. მანეთს.

საერთო რიცხვი ეგვლა კოოპერატივების წევრთა გერმანიაში, ამ ჟამათ უდრის 1,350,000. აქედან $^3/_4$ საერთო წევრთა რიცხვის შედის „ცენ. კავშირში“.

თუ რა ძალიერ ორგანიზაციას წარმოადგენს „ცენ. კავშირი“, სხვათა შორის იქიდანაც სჩანს, რომ კავშირის შემდგენელ ეგვლა კოოპერატივებში, 1908 წელს ეოფილა 15,000 მოსამსახურე და მუშა.

წელს სიეზდს არ განუხილავს თითქმის არც ერთი სერიოზული საკითხი. მართალია, დღის წეს-რიგში იყო ისეთი სერიოზული საკითხები, როგორიც არის მაგალითათ მოსამსახურეთა დამხმარე კასის დაარსება და მებუღგეების პროფესიონალურ კავშირებთან სატარიფო ხელშეკრულობის დადება, მაგრამ სიეზდმა ამ კითხვების განხილვა გადადო მომავალი წლისათვის, რისთვისაც აირჩია განსაკუთრებული კომისია, რომელსაც დაევალა მომავალ სიეზდს წარუდგინოს არსებული კასების რეორგანიზაციის პროექტი. კასების რეორგანიზაცია გამოიწვია მოსამსახურეების უკმაყოფილებამ. ისინი აცხადებენ, რომ არსებული დამხმარე კასების ორგანიზაცია მეტათ ბიუროკრატიულია, სადაც თვით მოსამსახურეები ვერ სარგებლობენ სრული თვითმართველობით. ეს შენიშნა სიეზდმა სამართლიანათ იცნო და მისი საფუძველიანათ დამუშავება მიანდო არჩეულ კომისიას.

— მესმის.

— ერთი მითხარი, რათ ატუსაღებენ თუ იცი სოც.-დემოკრატებს?

— როგორ თუ რათ ატუსაღებენ? კითხულობს თავის მხრით იურკა და ეშმაკურათ ჩემსკენ იცქირება.

— ჰო, რათ ატუსაღებენ ამ უწყინარ ადამიანებს... ტეროორი მაგათ არ სწამთ, შეიარაღებული აჯანყება არ სწამთ, სახელმწიფოს მოსპობა არ უნდათ, ჩემი აზრით, ასეთი კაცები უნდა დააყენო პოლიცმეისტრებათ, ისპრავნიკებათ...

ამბობს ამას მირონოვი და მიცქერის მე. უნდათ გამაჯავრონ და კამათი დამაწყებინონ, მაგრამ მე არც ეხლა ვამბობ რაიმეს.

ჩვენი კამერის უმრავლესობა უბრალო დამნაშავეებია—ქურდები, მძარცველები და ასეთები. ხუთიოდე პოლიტიკური ტუსაღი ურევია შიგ და ყველა ამათ თავიანთი თავი მიაჩნია ანარქისტებათ, ხოლო დანარჩენი ტუსაღები კი მათი მომხრეა. როცა მე აქ მომიყვანეს ესენი აქ იყვნენ, მხოლოთ მე გამირიეს მათში. და ამდენ კაცში, გარდა ერთისა ვერ გავასოციალდემოკრატე. ის ერთი კი ანარქისტების ჯგუფიდან მომემხრო მე, დანარჩენები კი, უბრალო დამნაშავეები ყველა „ანარქისტებია“, რომლებიც დარწმუნებული არიან, რომ სოციალ დემოკრატებს ქურდობისა და სხვა ასეთების წინააღმდეგ სატუსაღო და პოლიცია სწამთ მხოლოთ და მეტი არაფერი. აქ დამწყვდეულმა „ანარქისტებმა“ კი ნება მისცეს მათ—რამდენიც გინდათ იქურდეთ, ღმერთი იყოს თქვენი შემწეო... მე კარგა ხანია დავანებე თავი მათთან კამათს, რაიც არ მოსწონს ჩემს მეზობლებს—მოწყენილობაა და თუ არც რამეს იტყვი, მაშ, რით გაირთონ თავი. მაგრამ მე ავათმყოფი კაცი ვარ

— მესმის.

— ერთი მითხარი, რათ ატუსაღებენ თუ იცი სოც.-დემოკრატებს?

— როგორ თუ რათ ატუსაღებენ? კითხულობს თავის მხრით იურკა და ეშმაკურათ ჩემსკენ იცქირება.

— ჰო, რათ ატუსაღებენ ამ უწყინარ ადამიანებს... ტეროორი მაგათ არ სწამთ, შეიარაღებული აჯანყება არ სწამთ, სახელმწიფოს მოსპობა არ უნდათ, ჩემი აზრით, ასეთი კაცები უნდა დააყენო პოლიცმეისტრებათ, ისპრავნიკებათ...

ამბობს ამას მირონოვი და მიცქერის მე. უნდათ გამაჯავრონ და კამათი დამაწყებინონ, მაგრამ მე არც ეხლა ვამბობ რაიმეს.

ჩვენი კამერის უმრავლესობა უბრალო დამნაშავეებია—ქურდები, მძარცველები და ასეთები. ხუთიოდე პოლიტიკური ტუსაღი ურევია შიგ და ყველა ამათ თავიანთი თავი მიაჩნია ანარქისტებათ, ხოლო დანარჩენი ტუსაღები კი მათი მომხრეა. როცა მე აქ მომიყვანეს ესენი აქ იყვნენ, მხოლოთ მე გამირიეს მათში. და ამდენ კაცში, გარდა ერთისა ვერ გავასოციალდემოკრატე. ის ერთი კი ანარქისტების ჯგუფიდან მომემხრო მე, დანარჩენები კი, უბრალო დამნაშავეები ყველა „ანარქისტებია“, რომლებიც დარწმუნებული არიან, რომ სოციალ დემოკრატებს ქურდობისა და სხვა ასეთების წინააღმდეგ სატუსაღო და პოლიცია სწამთ მხოლოთ და მეტი არაფერი. აქ დამწყვდეულმა „ანარქისტებმა“ კი ნება მისცეს მათ—რამდენიც გინდათ იქურდეთ, ღმერთი იყოს თქვენი შემწეო... მე კარგა ხანია დავანებე თავი მათთან კამათს, რაიც არ მოსწონს ჩემს მეზობლებს—მოწყენილობაა და თუ არც რამეს იტყვი, მაშ, რით გაირთონ თავი. მაგრამ მე ავათმყოფი კაცი ვარ

რა თქმა უნდა, ზოსიმოვს იმიტომ არ ვეცოდები, რომ მე ავათ მყოფი კაცი ვარ. საქმე იმაშია, რომ როცა მე რაიმე სანოვაგეს გამომიგზავნიან ქალაქიდან, ყოველთვის ვუზიარებ ხოლმე მორიგე ზედამხედველს ცოტა რაიმეს და რადგანაც ზოსიმოვი ხშირათ არის ჩვენ კორიდორში მორიგეთ, ამიტომ სწორეთ მას ხვდება უმეტეს ნაწილათ ჩემი საჩუქარი. ერთი კვირით ჩვენი დასჯა კი სხვათა შორის იმას ნიშნავს, რომ ჩემ სახელზე არაფერს მიიღებენ ციხეში, მაშასადამე, არაფერი ხვდება ზოსიმოვსაც.

— ვიშ, რა კეთილი კაცია, ჩვენი პაპაშა! იძახის ერთი. მე მრცხვენია ასეთი ატესტაციის, მაგრამ არაფერს ვეუბნები ზოსიმოვს, ვინაიდან იმ თავიდანვე მივეცი ჩემ თავს სიტყვა თუ განსაკუთრებული შემთხვევა რამე არ არის არ გამოველაპარაკო ზედამხედველებს და საზოგადოთ ციხის ადმინისტრაციას.

— ჩუმათ! ჩუმათ! იმეორებს ზოსიმოვი და მიდის.

სიცხეა. თან კი მოწყენა ისევ იკიდებს ფეხს. მზე კი ისევ იკქირება ჩვენ კამერაში, დიდხანს, დიდხანს არ დაღამდება. დიდხანს, დიდხანს.

კამერის ერთ კუთხეში სანახევროთ მიწოლილი მე ვიგერებ ბუზებს და ვდუმვარ. ათასნაირი ფიქრები ირევა ჩემ თავში, მაგრამ ყველა ეს ნაწყვეტ ნაწყვეტათ, ასვრით. რომც მომცა წიგნი ვერ წავიკითხავ ვერაფერს, რომც მომცა საწერ-კალამი ვერაფერს დავწერ. გონება მოდუნებულია, დაზანტული.

ხან და ხან მოდის რომელიმე ტუსაღი და მაძლევს რაიმე კითხვას. ვაძლევ პასუხს, მაგრამ ამ პასუხიდან მხოლოდ ერთი რამ ჩანს—ის, რომ მე არ მინდა ლაპარაკი.

— იურკა! ხმა მაღლა იძახის მირონოვი,—ა, იურკა!

— მესმის.

— ერთი მითხარი, რათ ატუსაღებენ თუ იცი სოც.-დემოკრატებს?

— როგორ თუ რათ ატუსაღებენ? კითხულობს თავის მხრით იურკა და ეშმაკურათ ჩემსკენ იცქირება.

— ჰო, რათ ატუსაღებენ ამ უწყინარ ადამიანებს... ტეროორი მაგათ არ სწამთ, შეიარაღებული აჯანყება არ სწამთ, სახელმწიფოს მოსპობა არ უნდათ, ჩემი აზრით, ასეთი კაცები უნდა დააყენო პოლიცმეისტრებათ, ისპრავნიკებათ...

ამბობს ამას მირონოვი და მიცქერის მე. უნდათ გამაჯავრონ და კამათი დამაწყებინონ, მაგრამ მე არც ეხლა ვამბობ რაიმეს.

ჩვენი კამერის უმრავლესობა უბრალო დამნაშავეებია—ქურდები, მძარცველები და ასეთები. ხუთიოდე პოლიტიკური ტუსაღი ურევია შიგ და ყველა ამათ თავიანთი თავი მიაჩნია ანარქისტებათ, ხოლო დანარჩენი ტუსაღები კი მათი მომხრეა. როცა მე აქ მომიყვანეს ესენი აქ იყვნენ, მხოლოთ მე გამირიეს მათში. და ამდენ კაცში, გარდა ერთისა ვერ გავასოციალდემოკრატე. ის ერთი კი ანარქისტების ჯგუფიდან მომემხრო მე, დანარჩენები კი, უბრალო დამნაშავეები ყველა „ანარქისტებია“, რომლებიც დარწმუნებული არიან, რომ სოციალ დემოკრატებს ქურდობისა და სხვა ასეთების წინააღმდეგ სატუსაღო და პოლიცია სწამთ მხოლოთ და მეტი არაფერი. აქ დამწყვდეულმა „ანარქისტებმა“ კი ნება მისცეს მათ—რამდენიც გინდათ იქურდეთ, ღმერთი იყოს თქვენი შემწეო... მე კარგა ხანია დავანებე თავი მათთან კამათს, რაიც არ მოსწონს ჩემს მეზობლებს—მოწყენილობაა და თუ არც რამეს იტყვი, მაშ, რით გაირთონ თავი. მაგრამ მე ავათმყოფი კაცი ვარ

ში (въ степи) მუშაობის დროს თხასთან მწოლარე ნახეს.

— ა, ალი, როგორ იყო, გვითხარი— შენ უწინ გამოუცხადე სიყვარული თუ მან... თქვი ალი, ნუ გაგვაწბილებ.

— ამბობენ, ის თხა უკვე გათხოვდავო! ჩამოერია იურკა.

— ტყუილია... ალის ის არამც და არამც არ უღალატებს... შეჰფიცეს ერთმანეთს სიყვარული და ეს ფიცი არ დაირღვევა არაოდეს.

— ერთი შენც. თუ რომ ორივე მხრით სიყვარული ყოფილიყო, ალიას არც დააპატიმრებდენ. საქმე იმაშია, რომ ამ ყმაწვილმა ნამუსი ახადა მას, გააუპატიურა.

— ალი, გვითხარი, ლამაზია?

— ლამაზია ძმავ, მარა რა ლამაზი! ალიას რომ არ გაეფუჭებია ის, სულთანის ჰარამხანაში უპირებდენ გაგზავნას.

— ალია, წაგწყმენდს მისი ცოდვა შენ. ალია იცქირება იქით აქეთ და იცინის. ასეთი ხუმრობა მას მოსწონს. ის არც მალავს რაშია საქმე, ამბობს, რომ მართალია, რასაც სწამებენ. მხოლოდ არ ესმის რა დანაშაულია ასეთი საქციელი.

სამაგიეროთ, ატეხილი სიცილი არ მოსწონს ზოსიმოვს. ის გვიხსნის, რომ ჩვენ ვართ დასჯილი, რომ თუ კარცერში არ ვზივართ ეს იმიტომ, რომ კარცერი არ აგვითავდება ამდენ კაცს, რომ ამიტომ ჩვენი კამერა გადააქციეს კარცერათ ერთი კვირის განმავლობაში. ის ერთხელ კიდევ გვაგონებს, რომ ჩვენ გარდა პურისა და წყალისა არაფერს მოგვცემენ... ის კია, რომ იმას ვეცოდვები მე.

— მე ვიცი, . რომ მცირიშვილი არ ყვიროდა, არც იგინებოდა. ის არასოდეს არ არღვევს წეს-რიგს და აი, თქვენი გულიზა ისიც უნდა დაისაჯოს... ავათმყოფი კაცი და მოხუცი.

— მესმის.

— ერთი მითხარი, რათ ატუსაღებენ თუ იცი სოც.-დემოკრატებს?

— როგორ თუ რათ ატუსაღებენ? კითხულობს თავის მხრით იურკა და ეშმაკურათ ჩემსკენ იცქირება.

— ჰო, რათ ატუსაღებენ ამ უწყინარ ადამიანებს... ტეროორი მაგათ არ სწამთ, შეიარაღებული აჯანყება არ სწამთ, სახელმწიფოს მოსპობა არ უნდათ, ჩემი აზრით, ასეთი კაცები უნდა დააყენო პოლიცმეისტრებათ, ისპრავნიკებათ...

ამბობს ამას მირონოვი და მიცქერის მე. უნდათ გამაჯავრონ და კამათი დამაწყებინონ, მაგრამ მე არც ეხლა ვამბობ რაიმეს.

ჩვენი კამერის უმრავლესობა უბრალო დამნაშავეებია—ქურდები, მძარცველები და ასეთები. ხუთიოდე პოლიტიკური ტუსაღი ურევია შიგ და ყველა ამათ თავიანთი თავი მიაჩნია ანარქისტებათ, ხოლო დანარჩენი ტუსაღები კი მათი მომხრეა. როცა მე აქ მომიყვანეს ესენი აქ იყვნენ, მხოლოთ მე გამირიეს მათში. და ამდენ კაცში, გარდა ერთისა ვერ გავასოციალდემოკრატე. ის ერთი კი ანარქისტების ჯგუფიდან მომემხრო მე, დანარჩენები კი, უბრალო დამნაშავეები ყველა „ანარქისტებია“, რომლებიც დარწმუნებული არიან, რომ სოციალ დემოკრატებს ქურდობისა და სხვა ასეთების წინააღმდეგ სატუსაღო და პოლიცია სწამთ მხოლოთ და მეტი არაფერი. აქ დამწყვდეულმა „ანარქისტებმა“ კი ნება მისცეს მათ—რამდენიც გინდათ იქურდეთ, ღმერთი იყოს თქვენი შემწეო... მე კარგა ხანია დავანებე თავი მათთან კამათს, რაიც არ მოსწონს ჩემს მეზობლებს—მოწყენილობაა და თუ არც რამეს იტყვი, მაშ, რით გაირთონ თავი. მაგრამ მე ავათმყოფი კაცი ვარ

ახალი ამბები

შუამდგომლობის შეუწყნარებლობა. კავკასიის ნამესტნიკის მოადგილემ შესაძლებლათ ვერ სცნო დაემტკიცებინა თფილისის ქალაქის გამგეობის შუამდგომლობა თფილისში კავკასიის ქალაქის თავების მოწვევის სიეზდის შესახებ საერობო რეფორმათა საკითხების გამოსაკვლევათ. ამასთანავე ნამესტნიკს წარედგინა სიეზდის პროგრამმა. მიზეზი დაუმტკიცებლობისა ისაა, რომ საგუბერნიო ქალაქის თავები უმისოდაც შევლენ იმ საგუბერნიო

და ბევრი ლაპარაკი მწყენს, თან კი უნაყოფოა ლაპარაკი.

ეხლა მაინც არა თუ არ მინდა ლაპარაკი, არამედ პირდაპირ მეზიზღება ის.

— რას იზამ ძმავ, მთავრობა სულელია... ამოოხვრით ეთანხმება მას იურკა...

მე არ ვიღებ ხმას. ვარ მიწოლილი და თითქოს თვალები ვერ სჭრის. მათი ხერხი მირონოვი ეხლა ალექსეევს მიმართავს:

— პეტინკა. მოყევი რა უქენი ჯაშუშს!..

— რა უქენი და დედა ვუტირე!

— Ну!..

— დავუმეგობრდი... ერთხელ ვიყიდე არაყი და ვუთხარი მას: წავიდეთ ძმაო გორბატენკო, მწვანეზე დავლიოთ მეთქი. წამყვა, მისი დედის... არაყი ისე უყვარდა, როგორც სიცოცხლე. გავედით ქალაქ გარეთ, შევედით ბუჩქებში და პაწია მდინარის ნაპირას ჩამოვჯექით. ამოვიღე ბოთლი ჯიბიდან და მივეცი— დალიე მეთქი. მეც ჩემთვის, რა თქმა უნდა, ამოვიღე მეორე ბოთლი. მოიდგა ბოთლი პირზე და რამდენიმე წამში ერთიან გამოცალა. მე მივაჩეჩე ხელში მეორე ბოთლი. ენა არ ამოუღია, გამომართვა და მოიდგა პირზე ისიც. როცა გადაკიდა უკან თავი და დაიწყო არაყის ყლაპვა, მე უცებ შევხედე მას და ცეცხლი მომეკიდა, თითქოს, ვეცი ყორყში და გულ აღმა დავაწვინე. რაც შემეძლო მოვუჭირე კისერში ხელი, ბოთლი გაუვარდა ხელიდან, დაყლიპა თვალები, მისი დედაც... ენა წამოაგდო, ერთ წუთში გაიგუდა, დავეკიდე ფეხზე და მივათრიე წყალთან. ავუწი თავი და ერთიან გაუშალე წყალში-კისრამდე. ასეთ მდგომარეობაში ვამყოფე მგონი მეოთხედი საათი, შემეშინა ცოცხალი

არ იყოს მეთქი. შემდეგ გამოვათრიე ის ბუჩქთან. ფეხებში ბოთლი გამოგორდა, დავხედე არაყი ისევ იყო შიგ, მოვიდგი პირზე და ერთიან გამოვწურე. შემდეგ ჩავხადე მას შარვალი, ამოვჭარი ხორცი და პირში ჩავუტენე...

— Ишь ты... და ვიღაც შეაგინა ალექსეევს.

— შემდეგ. ვკარი წიხლი, ძაღლს ძაღლური სიკვდილი შეშვენის მეთქი უთხარი და ქალაქში დავბრუნდი.

მგონი მეათეჯერ არის, რომ ამას ამბობს ალექსეევი და ეს იმიტომ, რომ ერთხელ შევედავე—ასე მხეცურათ არ უნდა მოპყრობოდი ადამიანს მეთქი.

ის ჯაშუში იყო! თქვა მან.

— სოციალ-დემოკრატი კი შენ ალაგას იმას არა თუ არ მოკლავდა, არამედ წაყვებოდა პოლიციაში და თავს დაჭერიებდა.—გამოყავს დასკვნა მირონოვს.

— ნეტავ ხელში ჩამივარდებოდეს და მთელ ბურჟუაზიას გამოვდადრავ ყელს. ამბობს ალექსეევი.

— იცით რას ვიზამ ბურჟუაზია რომ ხელში ჩამივარდეს? იძახის იურკა:—გავუპობ გულ მკერდს, იქიდან გადმონადენ სისხლს ავადუღებ ტაფაში და იმაში მოვხრაკავ იმის გულ ღვიძლს. მოვიყვან სოციალ-დემოკრატებს და ვაჭმევ.

— Ловко! უწონებს ტუსაღები.

— მე კი იმათ მზარეულათ დავაყენებ, მოვახრაკვიებ, მოვამზადებიებ და მე თვითონ მივართმევ! ამბობს მირონოვი.

Вкусно! იძახიან ტუსაღები.

მე მიცქერიან, მაგრამ მე ისევ ვდუმვარ, თითქოს არც კი მესმის მათი ლაპარაკი.

სპ. მცირიშვილი.

(შემდეგი იქნება)

ქუჩაზე დგომისათვის ვილჰელმ პირი, პეტრე კოსოვსკი, სერგეი პეტრიკოვეცი, მიხეილ პივოვაროვი, კონსტანტინე კახეთელიძე და დავით ხერხეულიძე სამი მანეთით ან ორი დღე ციხეში ჯდომით; ფოსტა-ტელეგრაფის მოხელე ალექსი გალჩენკო უბრალო (არა ფორმის) ტანსამოსის ტარებისათვის 1 მანეთით ან ერთი დღე ციხეში ჯდომით; მედუქნე გაბრიელ ბადუროვი თფილისის რეალურ სასწავლებელს მოსწავლის შემოშვებისათვის 10 მანეთით ან 10 დღე ციხეში ჯდომით.

რ ი ს თ ვ ი ს, რ ა თ ა ?

გაზეთი „ჩვენი აზრის“ ამ წლის მე 51 ნომერში ი. ნანობაშვილის წერილია მოთავსებული „ნუ თუ ინტრიგებს ბოლო არ აქვს?“ ა. ნანობაშვილი, წევრი დრამატ. საზ. მართველობისა, ჩემზედა ბრძანებს: რაც შეეხება იმას, რომ გამგეობას ნ. გაბ.—ცაგარლისა და კ. ყიფიანი სცენიდან გაეძევოთ, ეგ უსირცხვილო ცილის წამებაა. პირიქით, გამგეობა მოწადინებული იყო და დღესაც იმის ცდაშია, რასაც ეხლა თვითონ ნ. გაბ.—ცაგარლისა გაზეთის ფურცლებზე ნატრობს: დრო გამოშვებით, თვეში ორჯელ-სამჯერ ეთამაშნათ სცენაზე.“

„პირ იქითა“ რომ ვსთქვათ, ეს სიტყვები ნანობაშვილისა არის სრული სიცრუე და დიდი ცილის-წამება და ნეტავი ვიცოდე, ვის ატყუებს ნანობაშვილი, მე, ქართველ საზოგადოებას თუ თითონ თავის თავს?

მე რომ ვჰკითხე გამგეობის წევრთ; ა. ჯაბადარს, დ. ნახუცრიშვილს, ი. გომართელს, ნ. ერისთავს და გ. მაჩაბელს, რატომ როლებს არ მაძლევთ მეთქი, მიპასუხეს: პირველმა—„არ ვიცი, მოგცემენ“, რასაკვირველია. „მეორემ„ „რა მოგახსენოთო“; მესამემ: „არ ვიცი, როგორ არ მოგცემენ?“ მეოთხემ: „კაკ მოუნო, კონეჩნო დადუტ“ მაჩაბელმა კი მითხრა: „გამგეობის სხდომებზედ ვერ დავესწარი და არ ვიცი რა და რა გადასწყვიტესო“, თურმე მე უკვე დათხოვნილი ვიყავი დასიდან და არც ერთმა ეს თავიანთი გარდაწყვეტილება არ გამიმხილა, დამიმალეს და „არ ვიცითო“ იმართლებდნენ თავს.

გამგეობა თუ მოწადინებული იყო „პირ იქით„, როგორც ნანობაშვილი ამბობს და დღესაც იმის ცდაშია, რომ ორჯელ მაინც მეთამაშნა თეატრში, რა უშლიდა ამ ვაჟბატონებს ერთხელ მაინც ეთქვათ ჩემთვის რამე და აშკარად დაენახვებინათ ჩემთვის, რომ რიღასიც მოწადინებულნი იყვნენ და რაღაც ცდაშიაც, ერთი სიტყვა, ერთი კრინტი არავის არ დაუძრავს ჩემთან ამის შესახებ, მაშ, რისთვის სტყუის ნანობაშვილი თავის წერილში; ვის უხვევს თვალს?

სიმართლის გამოსარკვევათ საჭიროთ მიმაჩნია მოკლეთ მაინც გავაცნო ქართველ საზოგადოებას თუ რა პირობებში მოხდა სცენიდან ჩემი გაძევება, ეს მით უფრო საჭიროა ეხლა, რომ ჩვენმა, ე. ი. სცენიდან გაძევებულთა სიჩუმემ, სჩანს, ენერგია შემატა ბ. ნანობაშვილსა და მისს მომხრეებს საქმის უმართლო გადმოცემაში.

შარშან გიორგობის თვის დამდეგს პართენ გოთუამ დამიბარა თავის რედაქციაში იმაზე მოსალაპარაკებლად, თუ როგორ გადაიხადოს დრამატიული საზოგადოების გამგეობამ ჩემი 35 წლის ქართულს თეატრში მოღვაწეობის იუბილეი. უნდა ამოერჩიათ იუბილეის კომისია, რომელსაც უნდა მოეწყო ჩემი იუბილეი და ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისაც.

მე და გოთუამ დავიქირავეთ სახაზანო თეატრი, მაგრამ გამგეობამ მთხოვა დამეთმო ეს დღე ტასო აბაშიძის ქალის საბენეფისოთ. მერე, ჩვენვე დავიქირავეთ საარტისტო საზოგადოების თეატრი, მაგრამ ეს დღეც წამართვეს, მითხრეს: ასე მოკლე ხანში იუბილეის გამართვა ხელს არ მოგვცემსო, შევრცხვებით ჩვენც და შენც შერცხვები თუ ცოტა ხალხი დაესწროვო. მოდი, გადავსდოთ იუბილეი მანამდისინ ჩვენი საკუთარი თეატრი აშენდებოდეს და იქ დიდის ამბით გადავიხადოთ იუბილეიო.

ეს იყო და ეს. დაავიწყდა ყველას ეს იუბილეი; ქართული თეატრიც აშენდა და ამ იუბილეიზედ შარშანდელს აქეთ (აგერ თითქმის წელიწად ნახევარია) ალაგის კრინტიც აღარ დაუძრავს და მეც, რასაკვირველია, ხმა არ ამომიღია.

მოვსტყუვდი ამ დაპირებაში. დაიწყო 1908—1909 წ. ზამთრის სათეატრო სეზონი. მე მითხრეს, დასში მიწვეული არ იქნები, მაგრამ თვეში ორჯელ გასტროლიორად გაგიშვებთ სცენაზეო და თითო წარმოდგენაში მოგეცემა გადაჭრილი ჯილდოვო. ამას გარდა, გამგეობამ გადასწყვიტა გეძლიოს პენსია თვეში იმდენი მანეთი, რამდენი წელიწადიც ემსახურე ჩვენს თეატრსაო.

თეატრს ვემსახურები უკვე 39 წელიწადია, მაშასადამე, ჩემისა და სამართლიანის ანგარიშით პენსია უნდა მიმეღო თვეში 39 მანეთი.

1908 წლის პირველს გიორგობის თვიდან დავიწყე რეპეტიციებზედ სიარული.

ქრისტეშობის თვეში ორჯერ იყო ჩემი გასტროლის წარმოდგენა და მივიღე დაპირებული ჯილდოც და პენსიათ მომცეს სამი თუმანი მხოლოდ. 1909 წლის იანვარშიაც მომცეს ისევ ისე, სამი თუმანი და როლები კი აღარ მოუციათ, არც თებერვალში და არცა მარტში, თუმცა კი თვითონ რეჟისორმა, ა. ი. ყანჩელმა მითხრა, რომ უეჭველად თვეში ორჯელ მაინც ითამაშეო. სწორედ ასრე მითხრა გამგეობის თავმჯდომარემაც, ა. გ. ჯაბადარმა, მაგრამ აქაც მოვსტყუვდი. ზრდილობიანათ გამომაძევეს თეატრიდან და თავიდან მომიშორეს.

რათ და რისთვის?

სწორედ—არ ვიცი!

ჯერ არა ვარ ყრუ, კუტი და ბრმა, რომ დაწუნებისა და თეატრიდან გაძევების ღირსი გავმხდარიყავი. ამაზედ რომ შეეკითხე გამგეობის წევრთ—პასუხი ვერ მომცეს.

ჩემ პენსიაზედ რომ შეეკითხე თავმჯდომარეს, წერილი მიმეწერა ხაზინადართან, ე. ი. ნანობაშვილთან რომ მოეცა რაც მერგებოდა. წერილი დაწერილი იყო 12 მარტს ამ 1909 წელს. მესამე თუ მეოთხე დღეს ნანობაშვილმა ჩემდა გასაკვირველად გამომიცხადა, თებერვლიდან თქვენი პენსია მოგისპესო.

მოვსტყუვდი თუ პირდაპირ, აშკარად, მომატყუა თვით გამგეობამ?

მერე გამოიაშკარავდა, რომ გამგეობამ დაადგინა მეძლევოდეს მე ამ 1909 წლის მაისამდისინ „დახმარება“ თვეში სამის თუმნით.

ეს ჩემი პიროვნების შეურაცყოფა, სხვა არაფერი.

ამ „დახმარების“ წუალობისთვის მადლობის მეტი რა დამრჩენია, მხოლოდ აქ უნდა განვაცხადო, რომ შრომით დამსახურებულს პენსიას ეოგულთვის მივიდებდი და სიამეოთაც და რაიცა შეეხება სამოწუალო „დახმარებას“, იმას კი არას დრეს, მანამ ფეხზე ვდგევარ და სხვა სახსარი ცხოვრებისა ჯერ არ მოგმეფებია.

ვაცხადებ აგრეთვე, რომ თუ ამ გარდაწყვეტილებას „დახმარების“ ხასიათი ჰქონდა არა პენსიისა, როგორც გ. ვ. მაჩაბელი სწერდა, („Закавказское Обозрѣніе“ 1908 г. № 64)—მოგვალეთ ჩვენთვალი ჩემ თავს ის ექვსი თუმანიც დავბრუნო, ჩემზე გაწირულებული არტისტების მისაცემად.

ყველას კარგათ მოეხსენება, რომ მე თეატრით არას დროს არ მიცხოვრია და მრთელი ჩემი სიყმაწვილე საყვარელ საქმეს თითქმის უანგაროთ შეეწირე. დღეს თუ მე, შეძლების დაგვარათ მცირე პენსია დამინიშნეს, ამას მიგვეგებე თითქმის სიხარულით, იმიტომ კი არა, რომ ეს ფული მე ცხოვრების სახსრად გამიხდებოდა, იმიტომ, რომ ეს ფაქტი მიჩვენებულია ჩემი შრომის, შეძლების დაგვარად, დირსეული დაჯილდოვებისა.

ვფიქრობ, რომ სათეატრო ასპარეზზედ ორმოცის წლის მოღვაწის წინაშე თეატრზე მზრუნველად ამორჩეულ პირთ მეტი ყურადღება და მეტის პატივის ცემით მოპყრობა შეჰფეროდათ.

ქ. დ. ს. გამგეობის ამისთანა საქციელმა შეამად ამომადინა ეს „დახმარება“ თუ „პენსია“, რადგან ორი საათის მოცდის შემდეგ, სრული დარწმუნებული, რომ ჩემს კუთვნილს მივიღებდი—მივიღე დამამცირებელი პასუხი: რას ეჯით, რაც აღარ გეკუთვნითო. ეს არის ადამიანის გაბრიალებუება, არის შელახვა არტისტის პიროვნებისა, დამცირება ხანგრძლივის სამსახურისა!

მას აქეთ, რაც შესდგა ქ. დ. ს. გამგეობა და ვინც აქამდისინ იყვნენ არჩეულნი გამგეობის წევრად, ყოველთვის ძმურად და მეგობრულად ეკიდებოდნენ ყველანი ქართველ არტისტებს. რეჟისორი და თვითონ წევრნი გამგეობისა (მაგალითათ: ილია ჭავჭავაძე, რაფიელ ერისთავი, დავით ერისთავი, მიხეილ ბებუთაშვილი) ხშირათ იწვევდენ ხოლმე არტისტებს თავიანთ ოჯახებში სამუსაიფოთ, საღამოპარაკოთ, პიესების წასაკითხავათ და გასარჩევათ, არტისტების როლების ასრულების შესახებ ასაწონ-დასაწონით. ყოველთვის პატივცემული მოპყრობა და დამოკიდებულება, ურთი-ერთის ძმობა, ერთობა და სიყვარული ჰსუფევდა ჩვენ შორის. ამრიგათ; საქმეც კარგათ მიდიოდა, არტისტებიც დიდ პატივში იყვენ და გამგეობის წევრნი, ვინც კი გადადგებოდა თავის სამსახურს—მეტათ საწყენი იყო ხოლმე ყველასათვის; ყველას მეტის-მეტათ აწუხებდა რომელიმე ამათგანის განშორება საერთო საქმიდან.

ახლა რას ვხედავთ?

სულ სხვა სურათს!

ახლანდელ გამგეობის წევრთ და არტისტებს შორის საღღაა ძმური და პატივცემული მოპყრობა და დამოკიდებულება? გაჭარა, წავიდა, თვალთ მიგვეფარა.

გამგეობის ახლანდელი წევრი არტისტებს უცქერიან როგორც თავიანთ ყურ მოჭრილ ხელ-ქვეითებს; რომ შემოვა ვინმე ამათგანი ოთახში, ან კანტორაში, ან განჩინდები რეპეტიციაზე—შემოვა, გეგონება ეს ვინმე დიდი რამ ბობოლაა, დირექტორი დეპარტამენტისა და წარბ-შეკრული მოჭმუნხვილი, იბღვირება და მოელის მოწიწებითა სალამს არტისტებისაგან. არც ძმური განწყობილობა, არც არავითარი, ოდნავი მაინც, პატივის ცემა არტისტებისადმი; აშკარათ ეტყობა სახეზედ:—„იცოდე, მე ვარ, რაცა ვარ და შენ კი ხარ ჭია‘ უპიროვნო არსება ჩემს წინაშე და რაც გიბრძანო—მოვალე ხარ დაუყონებლივ ამისრულო“ ასეთია მათი ზდილობა. ამისთანა არა სასურველი დამოკიდებულებით ნება უნებლიეთ ჩამოაგდეს ურთი-ერთის შორის უნდობლობა, მტრობა, უპატივცემლობა და ამით დასცეს ძირს თეატრის მნიშვნელობაც და ხელოვნებაც.

ამ გვარნი პირნი თეატრს ვერავითარს წარმატებას ვერ მისცემენ და თავისის სათეატრო საქმეების უცოდინარობითა და ბიუროკრატაულის ხასიათით წაახდენენ საქმეს ისე, რომ ძნელი იქნება იმისი აღდგენა და აყვავება.

კოტე ყიფიანი.

პროვინციის ქრონიკა

ბორჯომი. დღე არ გადის ისე, რომ შინტაყასტური მუქარის წერილი ვინმემ არ მიიღოს. ფართო საზოგადოება არაფითარ ზომებს არ დებულობს ამ ცხოვრების ნაძირალების წინააღმდეგ. ეს ვაჟბატონებიც თავისუფლათ დათარეშობენ და ჯერ-ჯერობით მუქარის წერილების წერას სადღარი არსიდან არ უწანს. ამას წინეთ მხატვარ ფირა აბრამ—ვს მუქარის წერილი დაუგდეს სახლის კარებზე, რომლითაც მოითხოვდენ 200 მან. მაგრამ როგორც ეტეობა ამ მუქარის წერილმა ვერ გასჯერა და კიდევ ამ დღეებში მეორეთ გაუგზავნეს მუქარის წერილის უფრო სასტიკი წინადადებით.—შენ ტუუილათ ნურაფერს ეწვალები, ვერაფერ ვერ გიშველის, ვერც „დეპოზიტები“ და ვერც სხვა.—ანარქისტების ჯგუფი.“ წერილს შავ მურში გასვრილი ბეჭედი ასვია. ასეთივე მუქარის წერილი მიიღო გაჭარმა საგაზეთოდამ, რომლისგანაც მოითხოვენ 200 მან., წინადადებ შემთხვევაში სიკვდილით ემუქრებოდენ. საჭიროა თვით ფარლო საზოგადოების ყურადღების მიქცევა.

—7 ივლისს სურამში საოჯახო სასამართლოში გაირჩა ბორჯომის დეპოს მუშის ფეოდორე კაპშაძის და სადგურ მიხაილოვის „სტრელოჩნიკ“ ბარბაქაძის საქმე. წარსულ ხანად წელიწადს სადგურ სურამში ხსენებული პირები ერთმანეთ შორის ჭიდაობდენ; ამ დროს კაპშაძემ მოაჭრა ბარბაქაძეს ცხვირი (მთელი რბილი ნაწილი). სასამართლომ კაპშაძეს ექვსი თვე ციხეში ჯდომა გადაუწყვიტა.

ს. ვაშლოვანი. (ტორჯომის ხეობა). ვიდაც ჯაშუში-ბროგოტორების ჩვენებით, დამე, 8 ივლისს ამ სოფელს ეწვია 8 „სტრასუნიკი“ ურიადნიკის თანხლებით. მოსდასთანავე შემოარტეა ადგა გლეხის ჯუკა გურგაძის სახლს და მოითხოვეს კარების გაღება. სახლში მამაკაცები არ აღმოჩნდნენ გარდა მარტო ორი ქალისა, (გლეხის ცოლი და რძალი), რომლებმაც სტრაჟნიკებს უპასუხეს: რადგანაც ჩვენ თქვენ ვერ გიცნობთ, ამისთვის მოიყვანეთ მამასახლისის თანაშემწე და მაშინ გაგიღებთ კარებსო. ხასუხის გაგონებაზე „სტრაჟნიკებმა თოფებიდან დაიწყეს სროლა. შეშინებულმა ქალებმა არ იცოდნენ რა ექნათ, მხოლოთ ერთმა მოახერხა თანჯარიდან გადახტომა და მამასახლისის თანაშემწესთან გაქცევა სანქის შესატყობინებლათ. მალე გაქცეული ქალი მამასახლისის თანაშემწესთან ერთათ მოვიდნენ, გაიღეს ოთახის კარები და შეეიდენ, სადაც დახვდათ გულშეწუხებული მეორე ქალი. გაჩხრეკის დროს სახლში საწინააღმდეგო ვერა იპოვნეს-რა. გაჩხრეკის მიზეზათ დასახეულეს: რაზმელებს ეძებთო.—ადასანიშნავია, რომ ამ ბოლო ხანებში იჩინა თავი ათასგვარ ყაჩაღთა ბრბამ, რომლებიც დაძრწიან სოფელ-სოფელ და არ აძლევენ მოსვენებას ისედაც ნაწვალებ გლეხობას.

კორესპონდენციები

სოფ. ჯუმათი. (გურია). თითქმის ერთი თვეა, რაც წვიმა აღარ მოსულა. საშინელი სიცხეები დაიჭირა. ყანები სანახევროთ ამოახმო, უმეტესათ ნაადრევი. თუ ამ ერთ კვირაში წვიმა არ მოვიდა მოსალოდნელია ნათესთა სრული განადგურება სიცხეებისაგან. მოუსაელობისა და შიმშილის მოლოდინი დიდ საგონებელში აგდებს, როგორც აქაურებს, ისე ჯუმათის ახლო-მახლო მდებარე სოფლელებს. ამას დაუმატეთ ათასგვარი ჩვეულებრივი და არა ჩვეულებრივი გადასახადები, როგორიც არის დრამა, 1906 და 1907 წლების, მემამულის 3 მან. მაგიერ 7 მან. ქცევაზე და ამასთან ზოგიერთნი დაუმუშავებელი მიწების ღალასაც ჯი მოითხოვენ და სხვ.. ამ შემოთხვევაში ჩვენი სოფლის უიმედო მდგომარეობა გაორკეცდა. სწორეთ ზედ გამოჭრილია თქმულება აქაურ შექმნილ მდგომარეობაზე: „თვით არ იყო ძმარიო და შიგ ჩავიდა წყალიო“. სხვა უბედურებასთან ერთათ ჩვენ სოფელს თავს დაატყდა ერთი მეტათ დიდი უბედურება.

14 ივლისს ჯუმათის საზოგადოებას ეწვია ეკზეკუცია. მიზეზი სოფელ ჯურყვეთში სირია გიგინეიშვილის მკვლელობაა. იქ უკვე ერთი კვირაა, რაც ჯარია ჩაყენებული. რადგან იქ ვერ აღმოაჩინეს მკვლელები, ეხლა ჯუმათზე მიიტანეს იერიში. მოითხოვეს ჩაებარებიათ ორი კაცი, როგორც მკვლელნი. წინაალმდეგ შემთხვევაში უკიდურეს ზომებს მივმართავთო განაცხადა ბოქაულმა. დაატყვევეს 30-მდე კაცი. მათ შორის 24 კაცი დეპუტაცია ორი საზოგადოების მიერ არჩეული (ჯუმათის და ძიმითის). 16 ივლისს საღამოს ბოქაული თავისი ამალით გაემართა ისევ ჯურყვეთის საზოგადოებაში, იმ აღთქმით: კიდევ ადრე გესტუმრებით—თუ ალნიშნული-მოთხოვილი პირები არ წარმოგიდგენიათო... ხალხმა არ იცის რას და ვის მიმართოს.

საზოგადოებას, რასაკვირველია, არავითარი წილი სირია გიგინეიშვილის მკვლელობაში არ მიუძღვის, გარდა იმისა, რომ ეს მოვლენა მათ საზოგადოებაში მოხდა. თვით მკვლელობაც პირად ნიადაგზე მოხდა. ეს ადგილობრივმა ადმინისტრაციამ კარგათ უწყის, მაგრამ ის მაინც დაჟინებით გაიძახის „ორგანიზაცია და ორგანიზაციაო“.

ვოლიუმე.

წერილი რედაქციის მიმართ

გაზეთ „ჩვენი აზრში„ № 15-ში მოთავსებული იყო წერილი, ვითომ ერმილე კოპლატაძეს ჩამოართვეს კარაკლისის სად გურის ბუფეტი და გადასცეს გუგუშვილსო. ეს სიმართლეს მოკლებულია, გუგუშვილი მხოლოდ ამხანაგათ არის. ბატონი ოფონეიშვილი სწერს, რომ გუგუშვილმა ყველა ძველი მოსამსახურები გარეთ გაყარაო არავინც არ გაუყრია, მხოლოდ ჩვენ თვითონ ამხანაგებმა დავითხოვეთ სიზარმაცის გულისათვის ვრთი ამხანაგი

ამანაგობის მონდობილობით

ერასტო ჩილაია.

ბ-ნო რედაქტორო! ჩემსა და თქვენი გაზეთის კორესპონდენტის ა. მწერლიშვილის შორის ამტყდარ დავაზედ უნდა შემდგარიყო სამედიატორო სასამართლო; მწერლიშვილს თავის ვინაობა უნდა ემცნო ჩემთვის (ნუ თუ არ უნდა ვიცოდე ვინ ეხება ჩემს ზნეობას?) საუბედუროთ, მწერლიშვილი ს. ღანირში ვექილებს, რწმუნებულებს გზავნის და წინადადებას იძლევა მე გავსამართლდე მის „повѣрены“-სან კეთილი. მე არაიმაზე ვამბობს უარს, თუ არის რამე მიზეზები და ისიც საპატიო, შეუძლია ბ. მწერლიშვილს არ ჩამოვიდეს ს. ღანირში და თავისი საქმე სხვას მიანდოს; მხოლოდ მისი ვინაობა, მე აუცილებლათ უნდა ვიცოდე, რომ შემდეგში შეძლება მქონდეს ის ვაჟბატონი გავაცნო საზოგადოებას. რწმუნებულმა მწერლიშვილისამ ბოროტი ჯვარზე და ხატზე დაფიცებინა, მოწმეები რაგვანაც პროგრესიულ ბანდის კორესპონდენტი ამას ადრულობს, მე რა მაქვს საწინააღმდეგო, ეკითხოს. ვისან მაქვს საქმე მაცნობეთ, თუ იგი კორესპონდენტი ირ იკისრებს თავის ვინაობის გამომჟღავნებას, რიგით რედაქციიდან მოვითხოვ კაცს ჩემს გასასამართლებლათ.

ნინა ბახტაძე.

რედაქციისაგან: მწერლიშვილს ჯერ-ჯერობით უფლება აქვს, თავისი ვინაობა არ გამოაცხადოს და თავის მაგიერ თავის რწმუნებული გამოგზავნოს. ხოდა, თუ მის მაგერ თქვენს წინააღმდეგ წამოყენებული ბრალდებების ცილის წამებათ, ბირად ანგარიშებზე აგებულათ იცნობს სასამართლო, მაშინ რედაქცია თვით დასდებს მსჯავრს მწერლიშვილს შეცდომაში შეყვანისათვის და თქვენი ცილისწამებისათვის. თუ მწერლიშვილი არ გამოამჟღავნებს თავის ვინაობას, რედაქციამ დანიშნოს კაცი გასასამართლებლათო—ამაზე რედაქცია ვერ დასთანხმდება. ასეთი წინადადება სამართლიანი იქნებოდა მაშინ, რომ მწერლიშვილი უარს ამბობდეს სამართალში გამოყოლაზე. რედაქციას ძალიან უკვირს თქვენი ცნობა: მწერლიშვილის რწმუნებულებმა მოწმეების ხატზე დაფიცებინეთ. მოწმეები რაგვანაც პროგრესიულ ბანდის კორესპონდენტი ამას ადრულობს, მე რა მაქვს საწინააღმდეგო, ეკითხოს. ვისან მაქვს საქმე მაცნობეთ, თუ იგი კორესპონდენტი ირ იკისრებს თავის ვინაობის გამომჟღავნებას, რიგით რედაქციიდან მოვითხოვ კაცს ჩემს გასასამართლებლათ.

ნინა ბახტაძე.

რედაქციისაგან: მწერლიშვილს ჯერ-ჯერობით უფლება აქვს, თავისი ვინაობა არ გამოაცხადოს და თავის მაგიერ თავის რწმუნებული გამოგზავნოს. ხოდა, თუ მის მაგერ თქვენს წინააღმდეგ წამოყენებული ბრალდებების ცილის წამებათ, ბირად ანგარიშებზე აგებულათ იცნობს სასამართლო, მაშინ რედაქცია თვით დასდებს მსჯავრს მწერლიშვილს შეცდომაში შეყვანისათვის და თქვენი ცილისწამებისათვის. თუ მწერლიშვილი არ გამოამჟღავნებს თავის ვინაობას, რედაქციამ დანიშნოს კაცი გასასამართლებლათო—ამაზე რედაქცია ვერ დასთანხმდება. ასეთი წინადადება სამართალი იქნებოდა მაშინ, რომ მწერლიშვილი უარს ამბობდეს სამართალში გამოყოლაზე. რედაქციას ძალიან უკვირს თქვენი ცნობა: მწერლიშვილის რწმუნებულებმა მოწმეების ხატზე დაფიცებინეთ. ამას შესახებ რედაქციას ბასუხს მწერლიშვილის ან მისი რწმუნებულისაგან...

„ჩანგის“ ფოსტა:

ფოთი. ვაჟიას და ს. წულაიას. თქვენი წერილების დასტამბვა იმის შესახებ, თუ ვის უნდა სასამართლოს ჩაბმა,—ზედმეტათ მიგვაჩნია, რადგან იწერებით, რომ სასამართლო უკვე შედგა და 21 ივლისს საქმის გარჩევას შეუდგებაო.

რედაქტორ-გამომცემელი

ლ. დადიშკელიანი.

განცხადებანი

სიკვდილი ბაღლინჯოებს.

ახალი საშუალება კლაპოვინი, რომელიც სპობს ბაღლინჯოებს და მის კვერცხებს სულ ერთ მინუტში, რისთვისაც პირობას გაძლევთ. ჯერ არ ყოფილა ამგვარი საუკეთესო წამალი. ფლაკონი 35 კ. დარიგება თან ახლავს. ვგზავნით ფას-დადებით. მოითხოვეთ კლაპოვინი ახობაძისა. **ერთათ ერთი საწყობი თფილისში,** ვორონცოვის ძეგლის მახლობლათ, ნეკრასოვის ქუჩა № 14. აფთიაქებს პროც. 30—3

ალმეზა

ალმეზა 2 წუთში აცხრობს კბილის ტკივილს. კარგავს პირის სიმყრალეს. ამაგრებს ღრძილებს, აჩერებს სისხლის დენას. აუცილებელი საჭიროა ყოველს ოჯახში. ვარჩენთ კანტორაში უფასოთ. ფასი ნორ. ფლ. 1 მ. 20 კ. საცდელისა 40 კ. ვგზავნით ფასდადებით. დარიგება თან ახლავს; **საწყობის კანტორა თფილისში,** ვორონცოვის ძეგლის მახლობლათ, ნეკრასოვის ქუჩა № 14. 15—1

დაჯილდოვებულია

დიდი ვერცხ. და ოქროს მედ.

მეტათ კარგი ღირსებისათვის

ნატრო-ლიფეევი წყალი

ზემმედის ძველი ზავოდის

თფილისი, ველიკოკნიაჟ. 40, ტელეფონი 216; ეაუკეთესო საშუალება კუჭის კატარის და ქვის, თირკმლების, ღვიძლის და შარდის ბუშტის ავათმყოფობის წინააღმდეგ, აკრობს სიმძავეს, **ადნობს** და სწმენდავს ქვას და ქვიშას.

ფასი სამკურ. წყ. ბოთ. 18 კ. იქვე **ობერზალცბრუნ., გუნიადი-იანოს, ემსკის** და აგრეთვე **სელტერსკი, სოდის** და ყველა **ხილეულობის წყლები.**

!!!გაფრთხილებას!!!

ჩვენ მოგვარეთა და ყალბი იარლიკების გასარჩევათ ვთხოვთ მოითხოვონ წარწერა ყველა იარლიკზე. დიდი „ვერცხ. და ოქროს“ მედლები და ზავ. მარკა „ოსკარა“. (20—12)

ფერშადი

ლ. ბარკალაია

უცრის ყვავილს, იღებს ყელტირვებით, ხუნაგით და ვენერიული სენით ავათმყოფებს 3 საათიდან 6 საათამდე. გოგოლის ქუჩა № 68.